

ఓమ్

శ్రీవిశ్వకర్మ పరబ్రహ్మణోనమః

బ్రహ్మముఖోత్పన్నబ్రాహ్మణానా మత్యంతోపకారాయ

నిత్యానుష్ఠానోక్తే

సంధ్యావందనక్రియాప్రయోగః

30

1912

పరబ్రహ్మగతార్థే

బ్రహ్మశ్రీ వెల్లూరి శేషచలవధానినాం ప్రియశేష్యణ

శ్రీ నిమ్మగడ్డ కోటిశ్వరాచార్య ద్వితీయపుత్రేణ

నిమ్మగడ్డ ముక్తిలింగాచార్యణ

పురాతనసామన్యశ్లోకే

సంపాదితః

గుంటూరు చంద్రికా ముద్రాయత్త్రే

శ్రీ బలిజేల్లి లక్ష్మీకాంతశాస్త్రిణః

ముద్రాపితః

ప్రకటికృతః

కాపీరైట్
రిజిస్టరు

గుంటూరు 1912 సం.

వెల 0—6—0

ఓవ్

శ్రీవిశ్వేశ్వర్య పరబ్రహ్మణేనమః

బ్రహ్మముఖోత్పన్నబ్రాహ్మణానా మత్యంతోపకారాయ

స్వాస్థ్యమనో

సంధ్యావందనక్రియాప్రయోగః

పరబ్రహ్మంశతార్తైః

బ్రహ్మశ్రీ వెల్లూరి శేషచలంపదానినాం ప్రియశిష్యేణ

శ్రీ సమ్మగడ్డ కోటిశర్వరాచార్య ద్వితీయపుత్రేణ

సమ్మగడ్డ ముక్తిలింగాచార్యేణ

పురాతనప్రామాణ్యేః

సంశోధితః

గుంటూరు చంద్రికా ముద్రాయంత్రే

శ్రీ బలిజేపల్లి లక్ష్మీకాతశాస్త్రిణః

ముద్రాపితః

ప్రచురికృతః

కాశీరాజ్
విజయం

}

గుంటూరు 1912 సం॥

వెల 0—6—0

ఓమ్

శ్రీ సత్యకర్మపరబ్రహ్మణే నమః

అసంధ్యావందన క్రియా ప్రయోగము

సాన్ని న విధి

విశ్వజ్ఞస్మృతౌ శ్లో॥ పరబ్రహ్మముఖోత్పన్నః తానగబ్రహ్మము
షయః తత్తద్గోత్రేషుజాతానాం బ్రాహ్మణానామితీస్మృతః॥ సద్యోజా
తాదినుముఖాః సంభవద్బ్రహ్మవంశజః అస్మాతః పురుషోనాహాన్॥
విశ్వసృష్ట్యాదికర్మసు॥ యాజ్ఞకస్మృతౌ॥ పంచపంచ వృషఃకాలః
స్పృశపంచారుదయః అష్టపంచభవేత్ప్రాతః సానం తత్కాలము
చ్యతే॥ ఉత్తమంధ నదీస్సానం॥ తటాకం మధ్యమేవచ॥ కూపస్సా
నంచాధమంస్యాత్॥ భండస్సానం వృథాభవేత్॥

• సాన్ని న ఫలం • 1.

శిల్పస్మృతౌ॥ అంబత్వద్వర్షనా
న్మృక్షేః॥ నజానేస్సానజంఫలం॥
బ్రహ్మసాయుజ్యమాహ్నీతి॥ మ
హాదోషహరంభవేత్॥ సంకమే
జన్మనక్షత్రే॥ వ్యతీపాతే దినత్ర
యే॥ పర్వణేదర్శిపూర్ణేషు॥ స్నా
నం పుణ్యఫలంభవేత్॥

శిల్పస్మృతియందు జెప్పబడిన రెండు

శ్లోకములు పూర్వదినములయందుగాని ప్రతి
నిత్యముగాని - నది - తటాక - కూప -
పుణ్యస్థానములయందు నముచేసినందు
వలన బ్రహ్మసాయుజ్యస్థితి బొందవచ్చును॥

• పంచాంగస్నానవిధి • 2.

యాజ్ఞికస్మృతౌ శ్లో॥ సాద

క్రియ 2.

ప్రథమముపాదస్నానం - రెండవది జం
ఘస్నానం - మూడవది కటిస్నానం -

స్నానంచ ప్రథమం । ద్వితీయం
జంఘమేనచ । తృతీయంచకటిస్నా
నం । చతుర్థం కంఠమేనచ । పంచ
మంతు శిరస్నానం । పంచాంగస్నా
నముచ్యతే ॥ శిల్పస్మృతౌ ॥ శ్లో ॥
జలయంత్రం విహీనోపి । స్నానసం
ధ్యాకరోమితి । విఘ్నంయంత్రణేజ
స్వి । సత్యం సత్యం నసంశయః ।
అగ్నికోణేజలేభ్యః । కోణమధ్యే
షుతారకం । కోణాగ్రేవ్యాహృతే
లేభ్యదండే షుక్రిక్షదాంలిఖేత్ ॥

• సంకల్పము • 3.

విశ్వకర్మణేస్వాహా - సనాతనా
యస్వాహా - మయాయస్వాహా -
నారాయణ - మాధవ - గోవింద -

నాలుగవది కంతస్నానం - అయిదవది శిర
స్నానం - యిదియే పంచాంగస్నానము ॥
క్రియ.

ఈప్రకారము బ్రాహ్మణుడు తాను
ధరించిన పుస్త్రములతో దేహాంతయు
శుభ్రతగా తడిసేలాగున మలినరహితము
గా స్నానము సంకల్పముక్తియుగా జేయ
వలయును ॥

క్రియ.

పైనజెప్పినప్రకారము పాదస్నానము
జంఘస్నానముగావించి తర్వాత నాభిప్ర
దేశ ప్రమాణముగల నీటియందు నిలచుండి
జలముమీద మూడుకోణములుగల యంత్ర
మును లిఖించి యంత్రమధ్యమందు ఓంఅ
నే ప్రణవాక్షరమును కోణత్రయమందు
భూః - భువః - సువః - అను పంచాక్ష
రంబులును త్రిదండములయందు - త- త్వ-
వి- తుర్వ- ర- ణ్యం- భ- గ్న- దే- వ-
స్య- ధీ- మ- హి- ధి- యో- యో- నః-
ప్ర- చో- ద- యా- త్ - అను యిరువై
నాలుగు అక్షరములు లిఖించి ఆయంత్రము
ధ్యోదకమును సంకల్పనంతరము తత్త
స్మంత్రములచేత మూర్జనము చేసుకోవల
యును ॥

క్రియ 3.

విశ్వకర్మణే అను స్వాహాకారముమొ
దలు శుభలిఖా అను సంకల్పంతమువర
కు సంకల్పము క్రమముగాజెప్పి క్రిమతః

విష్ణు - నుఘసూధన - త్రివిక్రమ -
 వామన - శ్రీధర - హృషీకేశ -
 పద్మనాభ - బామోదర - సంక
 ర్షణ - వాసుదేవ - శ్రీకృష్ణ -
 వరాహ - పురుషోత్తమ - అధో
 క్షజ - నారసింహ - అచ్యుత -
 జనాదాన - వామదేవ - జగదు
 రోః - శ్రీవిశ్వకర్మణేనమః ॥ ఉత్తి
 ప్తంతుప్రేతపిశాచాః పతేభూమిభా
 రకాః పతేషామవిరోధేన బ్రహ్మ
 కర్మ సమారభే—ఓంభూరితిప్రా
 ణానాయమ్య ఏవంగుణ విశేషణ
 విశిష్టాయాం శుభతిథౌ శ్రీమతః -
 గోత్రస్య - నామధేయస్య - సకు
 లుంబస్య సబాంధవస్య క్షేమస్థై
 ర్య విజయ అధయ ఆయుష్యాభి
 వృద్ధ్యర్థం - ధర్మార్థైశ్చర్య కామ
 మోక్ష పంచవిధపురుష ఫలావా
 ప్త్యర్థం శ్రీవిశ్వకర్మప్రీత్యర్థం
 శరీరవర్తమాన వర్తిస్యనూన -
 వాత - పిత్త - క్లేష్మ - జ్వరప్ర
 మాదదోష సమస్తపాపక్షయ
 గ్ధం నదీస్నానమహం కరిష్యే ॥

♦ గం గా ప్రార్థన ♦ 4.

తీర్థమృదేహియాచతః యన్మ

అను వాక్యము మొదలు స్నానమహంకరి
 ష్యే అని తదయొక్క గోత్రనామప్రయో
 గముల నుచ్చరించి పన్నిధోదకమును స్పృ
 శించవలయును ॥

క్రియ 4.

స్నానముచేయు! గంగయందు తూర్పు

యాభుక్తమసాధూనాం పాపేభ్య
శ్చ ప్రతిగ్రహః - యస్మేమనసావా
చాకర్మణా వాదుష్కృతంకృతం
తన్న ఇంద్రోబృహస్పతి స్సవితాచ
పునఃపునః ॥

• మా ర్జ న ము • 5.

ఆపోహిష్టామ యోభువః—
ఆపోజనయథాచనః - యోనదేవాః
పవిత్రేణ ఆత్మానంపునతేనదా -
తేనసహస్రధారేణ- పావమాన్యః
పునంతుమా - ప్రాజాపత్యంపవి
త్రం - శశోద్యామగ్ం హిరణ్మ
యం - తేనబ్రహ్మ విదోనయం -
పూతంబ్రహ్మ పునీమహే - ఇంద్ర
స్సనీతి సహమాపునాతు ॥

6.

అద్ధ్రింజ్వలతిజ్యోతిగహమస్మి-
జ్యోతిజ్జ్వలతి బ్రహ్మహమస్మి -
యోహమస్మి బ్రహ్మహమస్మి -
అహమస్మి బ్రహ్మహమస్మి- అహ
మేవాహ మాంజుహోమిస్వాహ॥

7.

అకాలమృత్యుహరణం । సర్వ
వ్యాధినివారణం । సమస్తపాపక్షయ

ముఖముగా నిలచుండి గంగనుజూచుచూ
రెండుహస్తములును ముకుళించి తీగ్ధమై
అను మంత్రముమొదలు స్సవితాచపునః
పునః అను వాక్యంతమువరకును మంత్ర
మును పఠించుతూ గంగను స్తోత్రముజేయ
వలయును.

క్రియ 5.

ఆపోహిష్టామ అను మంత్రముమొదలు
సహమాపునాతు అను వాక్యమువరకు సం
ధ్యావందనములాగుండు ప్రకారము మా
ర్జనము చేసుకోవలయును ॥

క్రియ 6.

కుడిహస్తమునందు ఉదకముంచుకుని
అద్ధ్రింజ్వలతి అనుమంత్రమును సాంగము
గాజెప్పి ఆహస్తోదకమును జలమునందు
ధారవిడిపించేది ॥

క్రియ 7.

కుడిహస్తమునందు ఉదకముంచుకుని
అకాలమృత్యుహరణః అను మంత్రమును ప

కరం । బ్రహ్మపాదోదకంపి బేత్ ॥

స్నానకాలే బ్రహ్మఋషి
తర్పణం 8.

ఆచమ్య ॥ విశ్వకర్మణేస్వాహే
తి ప్రాణానాయమ్య ఏనంవిశిష్టా
యా శుభతిథౌ ప్రాతస్సంధ్యాం
నప్రాచ్యాది బ్రహ్మఋషితర్పణం
కరిష్యే ॥

ప్రాచ్యాదిశిదేవాక్ సానగా
దిబ్రహ్మఋషీ తర్పయామి ॥

దక్షిణాయాదిశిదేవాక్ సనా
తనాదిబ్రహ్మఋషీ తర్పయామి ॥

ప్రదీచ్యాదిశిదేవాక్ అహభూ
నాదిబ్రహ్మఋషీ తర్పయామి ॥

ఉదీచ్యాదిశిదేవాక్ స్రష్టా
ది బ్రహ్మఋషీ తర్పయామి ॥

తించుతూ ఆఉదకమును పానముజేయవల
యును ॥

క్రియ 8.

విశ్వకర్మణేస్వాహా అనువాక్యముమొ
దలు సంకల్పము క్రమముగాజేసి ప్రాత
స్సంధ్యాంగ త్వేన తర్పణంకరిష్యే అని స
మీపమందున్న పాత్రలో ఉదకమును
ను తాకవలయును ॥

ప్రాచ్యాం అనుమంత్రమునకు దోసిలి
నిండా ఉదకముంచుకుని తూర్పుగాతిరిగి
సానగాది బ్రహ్మఋషులకు అర్ఘ్యమును వి
డిపించవలయును ॥

దక్షిణాయాం అను మంత్రమునకు వై
ప్రకారము దక్షిణముగాతిరిగి సనాతనాది
బ్రహ్మఋషులకు అర్ఘ్యము విడిపించ
వలయును ॥

ప్రదీచ్యాం అను మంత్రమునకు వైప్ర
కారమే పశ్చిమముగాతిరిగి అహభూనా
ది బ్రహ్మఋషులకు అర్ఘ్యము విడిపించ
వలయును.

ఉదీచ్యాం అనుమంత్రమునకు వైప్ర
కారము ఉత్తరముగాతిరిగి స్రష్టాదిబ్ర
హ్మఋషులకు అర్ఘ్యము విడిపించవల
యును ॥

ఊర్ధ్వాయాందిశిదేవాః సుప
రాదిబ్రహ్మఋషీః తర్పయామి ॥

గంగాతటే ॥ వస్త్రనిష్పీడనో
దకందత్వా ॥ వస్త్రేణాంగం పరి
మార్జయేత్ ॥

• భస్మధారణవిధి • 9.

మనుః ॥ శ్లో॥ ధార్యంభస్మం
త్రిసంధ్యంతు । గృహీణాంజలసం
యతం । సర్వకాలేభవేత్తీణాం
యతీనాః జలవర్జితం ॥

బ్రహ్మచర్యవిశేషః 10.

సూత్రే ॥ స్నానసంధ్యావంద
నాగ్నికార్యవేదబితౌచర్యకుశ
కౌపిన దండధారయేదిత్యుక్తం
బ్రహ్మచర్యం ॥ బోధాయనవాచ॥
యస్మిన్నగ్నేకర్మకృత్ప్రోపతిష్టతే
తస్మాత్తాప్తిమభిమృతాభిమృ
శ్య ॥ మానస్తాకేతనయేమాన ఆ
యుషిమానో గోషుమానో ఆశ్వే
షురీషః వీరాన్మానో రుద్రభామి
తోవధీర్హ విష్ణుంశోనమసావిధే
మతే = మేధావీభూయాసం - తే

ఊర్ధ్వాయాం అనుమంత్రమునకు నై
ప్రకారము ఊర్ధ్వముగాజూచి ప్రతాది
బ్రహ్మఋషులకు అర్ఘ్యమును విడిపించ
వలయును ॥

అనంతరము గంగవద్దన జానుధరించిన
వస్త్రమునుపిండి శరీరమును శుడుచుకోవ
లయును ॥

క్రియ 9.

• బ్రహ్మచారి- గృహస్తుడు మాడుకా
లములయందు జలయుక్తమైన భస్మమును
ధరించవలయును. యతీశ్వరులు మొదలైన
వాళ్లు యెప్పుడును జలవర్జితముగా భ
స్మమును ధరించవలయును ॥

క్రియ 10.

స్నానము- సంధ్యావందనము- అగ్ని
కార్యము- వేదభిక్ష- కుశ- కౌపిన- దండ
ములు ధరించుటయే బ్రహ్మచర్యమని మ
నుసూత్రమందు శెప్పియుండెను॥ అగ్నికా
ర్యమందుకాబడిన భస్మమేదిగలదో ఆభ
స్మమును సూక్ష్మముగా గ్రహించి వటువు
బ్రహ్మచర్యవ్రతాభివృద్ధికొరకు మానస్తా
కే అను మంత్రమునుపఠించి శృతిస్మృత్యా
ది సకలవేదశాస్త్రాధ్యయన రక్షణార్థం-
మేధాపి- తేజస్వి- వచఃస్వి- బ్రహ్మవ
చఃస్వి- ఆయుష్మాంభూయాసమను నీతి

జన్వీభూయాసం - వర్చస్వీభూయా
సం - బ్రహ్మవర్చస్వీభూయాసం -
అయుష్మాక్ భూయాసమితి శిరోల
లాటభుజవక్షస్కుంధేషు పుండ్రాని
ధారయేత్ ||

గార్హస్థ్య విశేషః 11.

మనునూత్రే || పోడశసంస్కా
రాధికార కర్తవ్యమిత్యుక్తవ్రతం
గార్హస్థ్యం || విశ్వజ్ఞః || స్నాత్వా
నంతరంకుర్యా | దూర్ధ్వపుండ్రం
మృదాబుధః | సానగాదిఋషీనాం
చ | తర్పణానియథావిధిః || త్రిపుం
ద్రం భస్మనాకుర్వక్ | చందనేన
చలేపనం | శృత్యాచారపరిశ్రాం
తా | మన్వాదా బ్రహ్మవంశజః ||
శిల్పస్మృతౌ || శ్లో || అద్వైతినాంచ
జైవానాం | భస్మనాతుత్రిపుండ్ర
కం | విశిష్టాద్వైతినామూర్ధ్వ పుం
ద్రం శ్వేతమృదాస్మృతం | సారా
ణాం ద్వైతినాం జ్ఞేయం | గోపీచం
దనధారణం | శ్రోతభస్మసదాధా
ర్యం | సర్వైబ్రాహ్మణసత్తమై ||

గృహస్థుని భస్మధారణ

మంత్రము 12.

మానస్తోతేతనయేమాన ఆయు

యదుమంత్రములు చెపుచూ - కిరస్సునం
దు - లలాటమందు - భుజములమందు -
వక్షస్థలమందు - నాభియందును భస్మము
నుధరించవలయును.

క్రియ 11.

జాతకర్మాది పదునారుకర్మలయొక్క
అధికారమును పొందుటయే గార్హస్థ్యవ్ర
తమనబడును || స్నానానంతరము మృత్తిక
చేత ఊర్ధ్వపుండ్రమును ధరించవలసినదని
ని అటుతర్వాత సానగాది బ్రహ్మఋషు
లకు యథావిధిగా తర్పణ యివ్వవలసినద
నిని విశ్వజ్ఞఋషివలన జెప్పబడియెను ||
బ్రహ్మమఖోత్పన్నులయిన బ్రాహ్మణులు
వేదశాస్త్రంబులం గుర్తెరింగి ప్రవర్తించవ
లెననే యిచ్చగలవాంలు భస్మముచేతి త్రి
పుండ్రమున్ను - చందనగంధమున్ను ధరిం
చవలయును - జైవాద్వైతమతస్థులు భస్మ
ముచేతి త్రిపుండ్రమున్ను జైష్ఠవమతస్థులు
భస్మంవినా శ్వేతచందనగంధమున్ను - ద్వై
తసౌరవమతస్థులు గోపీచందనగంధమున్ను
అగ్నిష్టోమాది క్రతువులుజేసిన సంస్కా
రులు సర్వదా శ్రోతాగ్ని భస్మమును ధరిం
చవలయును ||

క్రియ 12.

మానస్తోతే అనుమంత్రముచేత భస్మము
ను గ్రహించి త్రిపుంబకమును మంత్రము

షిమానో గోషుమానో అశ్వేషు
 రీరిమః వీరాన్మానో రుద్రభామిన్
 వధీర్హ విష్ణుశో నమసావిధేమతే॥
 త్రియంబకం యజామహే సుగం
 ధిం పృష్ఠివర్ధనం ఉర్వారుకమినబం
 ధనోర్ముఖ్యో మత్తేయమా
 మృతాత్ సుతేసహస్రమయితం
 పాశామృత్యోమత్యాయ హం
 తవేతాన్యజ్ఞస్యమాయ యాస
 ర్వానవయజా మహేమృత్యువే
 స్వాహా మృత్యువేస్వాహా ॥

ఓమ్ సద్యోః తప్రపద్యా
 మి సద్యోః తాయనై నమోనమః
 భవేభవేనాతి భవేభవస్వమాం
 మనుబ్రహ్మార్కాద్భవాయనమః ॥
 వామాదేవాయనమోవిష్ణవేనమః
 కాలాయనమో కలవికరణాయన
 మో బలవికరణాయనమో బలా
 యనను స్సర్వభూతదమనాయ న
 మోమయోద్భవాయనమః ॥ అ
 ఘోరేభ్య త్థఘోరేభ్యో ఘోర
 ఘోరతరేభ్యః సర్వేభ్యోనమస్తే
 అస్తుత్వప్తరూపేభ్యః తత్పురుషా
 యవిద్యహే మహాదేవాయ ధీమ
 హి తన్నోశిల్పి ప్రచోదమాత్

ను చెపుతూ ఆధస్మమునందు జలమునం
 చవలయును ॥

క్రియ.

సద్యోజాతమను మంత్రమును పఠించు
 తూ- శిరస్సునుండున్ను- వామదేవాయ
 అనుమంత్రమును పఠించుతూ లలాటమం
 దున్ను- అఘోరేభ్య అను మంత్రము
 పఠించుతూ- భుజములయందున్ను- తత్పు
 రుషాయ అను మంత్రమును పఠించుతూ
 వక్షస్థలమందున్ను- ఈశానమను మంత్ర
 మును పఠించుతూ నాభిప్రదేశమందును
 ధస్మమును ధరించవలయును ॥

ఈశానస్సర్వవిద్యానా మిశ్వర
స్సర్వభూతానాం విశ్వజ్ఞబ్రహ్మాధి
పతి ర్నమోనమః ॥

ఇతిభస్మధారణం.

ప్రాతఃకాలసంధ్యావందనము.

హః ఓమ్ 13.

అపవిత్రఃపవిత్రోవా । సర్వా
వస్థాంగోఽపివా । యస్మరేద్విశ్వ
కర్మాణాం స భావ్యాభ్యంతరశ్శుచిః

సంధ్యావందనక్రియా ప్రారంభము 13.

ఈమంత్రశ్లోకమును పఠించుతూ వుడి
హస్తముతో ఉదకమును సంధ్యావందన
ముజేయుస్థలమందును తన శిరస్సుమీదను
చల్లకునేది ॥ ఇట్లు చేయడము భూలేఖస్థల
శుద్ధియనంబడును ॥ ఇట్లు శుద్ధిజేయబడిన
స్థలమందున - దర్శాసనమందైనను - చిత్రా
సనమందైనను లేక పరిశుభ్రపరిచిన పీట
యందైనను సుఖాసనంబునైనను కూర్చుం
డి సంధ్యావందనముజేయవలయును ॥

• ఆ చ మ న ము • 14.

విశ్వకర్మణేస్వాహా - సనాత
నాయస్వాహా - మయాయస్వా
హా - నారాయణ - మాధవ -
గోవింద - విష్ణు - మధుసూదన -
త్రివిక్రమ - వామన - శ్రీధర -
హృషీకేశ - పద్మనాభ - దా
మోదర - సంకర్షణ - వాసుదేవ -
శ్రీకృష్ణ - వరాహ - పురుషోత్తమ -
అధోక్షజ - నారసింహ - అచ్యుత

క్రియ 14.

వడిహస్తముచూచి గోకర్ణాకారముగా
(వేళ్లన్నియు దగ్గిరజేర్చి తగ్గనివేలుచుడిచి
హస్తము అణుమాత్రము ముకుళించి హ
స్తమధ్యమునందు మినుపగింజ ముణుగునం
తమాత్రము ఉదకముంచి వైసజెప్పిన విశ్వ
కర్మణే అను స్వాహాకారములు మూడిం
టికిని ముమ్మారు స్వీకరించేది ॥ తర్వాత
నామములన్ని శ్రీవిశ్వకర్మణేనమః అనుప
రకు జెప్పి నమస్కారముచేసేది - తర్వా
త - ఉత్తిష్ఠంతు అనుశ్లోకమును పఠించి

త - జనార్దన - | వామదేవ - జగ
ద్గరోః - శ్రీవిశ్వకర్మణేనమః || ఉ
త్తిష్టంతు ప్రేతపిశాచాః - ఏతే
భూమిభారకాః - ఏతేషామవిరో
ధేన - బ్రహ్మకర్మ సమారభే ||
ఓంభూః - ఓంభువ - ఓంస
వః - ఓంమహాః - ఓంజనః - తత్స
వితుర్వరేణ్య - భగ్గోదేవస్యధీమ
హి - ధియోయోనః ప్రచోద
యాత్ - ఓమాపోజ్యోతిరసామృ
తం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోం ||
మమోపాత్తదుఃఖతక్షయద్వారా -
శ్రీవిశ్వకర్మణముద్దిశ్య - శ్రీవిశ్వక
ర్మణప్రీత్యర్థం - శుభే శోభనేము
హాగచ్ఛే - శ్రీవిశ్వకర్మణస్సాక్షయ
ప్రవర్తమానస్య - ఆద్యబ్రహ్మణః -
ద్వితీయపరాధేః - కస్యప్రబ్రహ్మ
కల్పే - నైవస్వతమన్వంతరే - కలి
యుగే - ప్రథమపాదే - మేరోద
క్షిణదిగ్భాగే - శ్రీశైలస్య ఈశా
స్యప్రదేశే - కృష్ణా కావేర్యోర్మ
ధ్యదేశే - స్వగృహే - విశ్వబ్రా
హ్మణసన్నిధౌ - అస్మిన్ వర్తమా
న వ్యవహారిక చాంద్రమానేన
సంవత్సరే - అయన - ఋతౌ -

ఓంభూః అనుమంత్రము చెప్పినపుడు ఆరం
భమునంది భూర్భువస్సువరోం అనుఅం
తమువరకును కుడిహస్తముయొక్క అంగు
ష్టాగ్రము నాసికముయొక్క కుడిపుటమం
దున్ను - అనామికాగ్రము ఏడవపుటమం
దున్ను ఉంచి - ఓం అనే ప్రణవాక్షరము
వచించుచున్నపుడు ప్రణావస్వము చక్కగా
పలికేకొరకు అనుమాత్రముగా నొక్కుచు
నుండ వలయును - తెజఃనిమగ్ధ్యప్రక్షేప్త
నాసికాగ్రమందున ఆనియుండవలయును -
అనంతరము ఆమాప్రయోగములను జెప్పి
శ్రీశైలస్య అనునపుడు శ్రీశైలపర్వతమునకు
యెవరు యేదిశనుండురో ఆదిశనుచెప్పవల
యును - కృష్ణాకావేర్య అనునపుడుయె
వరేనదుల మధ్యప్రదేశమందుండుదురో ఆ
మధ్యప్రదేశమునే జెప్పవలయును - స్వ
గృహే అనునపుడు - తనగృహమునందు
జెప్పవలయును - భూతిగృహమైనయెడల -
భూతిగృహే - బంధుగృహమైనయెడల -
బంధుగృహే - అన్యగృహమైనయెడల
అన్యగృహే - అని చెప్పవలయును - అ
స్మిన్ వర్తమాన వ్యవహారికచాంద్రమాన సం
వత్సర అయనమునుమాన పక్షతిధి వార
ములు చెప్పినపుడు తత్కాల సంవత్సరఅ
యన ఋతుమాస పక్షతిధివారములను చె
ప్పవలయును - అనంతరము మూలాక్షి
ప్రకారము క్రిమతః అనువరకు చెప్పి పిదప

మానే - పక్షే - తిథౌ వాసరే -
శుభనక్షత్రే - శుభయోగే - శు
భకరణ ఏవంగుణ విశేషణ విశి
ష్టాయాం శుభతిథౌ - శ్రీమతః -
గోత్రస్య - నామధేయస్య - మమ
ధర్మపత్ని సమేతస్య - మమఆయు
ష్యాభివృద్ధ్యర్థం - ధర్మాధ్యై
ర్య కామమోక్షి పంచవిధపురుష
ఫలావాప్త్యర్థం సమ సపాపక్ష
యాగ్య ప్రాతస్సంధ్యా ముపా
శిష్యే ॥

మంత్రము 15.

ఓం ఆపోహిష్టామయోధువ-
సానఙ్గాగేదధాతన - మహేరణా
యచక్షుసే - యోవస్సివతమోర
స - స్తస్యభాజయతేహసః - ఉశ
తీరివమాతరః - తస్మాఅరంగమా
మమ్రా - యస్యక్షయాయజిన్వధ -
ఆపోజనయధాచసః ॥

మంత్రము 16.

సూర్యశ్చ । మామన్యశ్చ ।
మన్యపతయశ్చ । మన్యోకృతే
భ్యః । పాపేభ్యోరక్షంతాం । య
ద్రాత్ర్యాపాపమకారిషం । మన

తన గోత్రనామములను ! చెపుతూగృహస్తు
డు ధర్మపత్ని అనిచెప్పవలయును - బ్ర
హ్మచారి ధర్మపత్ని ! అనువాక్యమును వి
డిపించేది - మమ ఆయుష్యాభిమోదలు -
ఉపాశిష్యే అనువరకుచెప్పి అనామికప్రే
లు చిహ్నతో ఉదకమును స్పృశించేది॥

క్రియ 15.

ఆపోహిష్టామ అనుమంత్రము, తొమ్మి
దివాక్యములు చెప్పితూ అంగుష్ఠాగ్రము
ఉదకములోముంచి శిరస్సున చల్లును నేది -
ఇది మోక్షనమనబడును ॥

క్రియ 16.

సూర్యశ్చ అనుమంత్రము సాంగముగా
పఠించుతూ కుడిహస్తముయొక్క ప్రేళ్ళన్ని
యు దగ్గరజేర్చి ! తల్లనిప్రేలునుడిచి హస్త
మునుముకుళించి ఆహస్తమునందు ఉద్గరితై

సావాచాహస్తాభ్యాం పద్భ్యాము
దరేణశిశ్వా । రాత్రిస్తదవలుం
వతు । యత్కించదురితంమయి ।
ఇదమహంమామమృత యోనా ।
నూర్యేజ్యోతిషే జాహ్నవామి
స్వాహా ॥

స్మృత్యాచమనము 17.

త్రిరాచామే - ఏవంత్రీ - ద్విః
పరిమృజ్య - సకృదుపసృశ్య -
యత్సవ్యం - పాణిం - పాదా -
ప్రోక్షతిశిరః - చక్షుసి - నాశికే -
శ్రోత్రే - హృదయమాలభ్య -
ఓంభూః - ఓంభువః - ఓంఘ్రవః -
ఓంమహః - ఓంజనః - ఓంతత్స
వితుర్వరేణ్యం - భగ్గోదేవస్యధీమ
హి - ధియోయోనః ప్రచోద
యాత్ - ఓమాపోజ్యోతిరసోమృ
తం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోం ॥
పూర్వోక్త ఏవంగుణ విశేషణ
విశిష్టాయాం శుభతిథౌ మమ స
ర్వావయవవిత్రకరణార్థం పునర్నా
ర్జనంకరిష్యే ॥

దు ఉదకముంచుకొని ఆఖరున స్వీకరిం
చేది ॥

క్రియ 17.

త్రిరాచామే - అనిమంత్రముచెపుతూ
ముమ్మూరు ఆచమనముచేసేది ॥

ద్విఃపరిమృజ్య అని కుడిహస్తము వ్రేళ్ల
న్నియు దగ్గరజేర్చి ఉదకములోనుంచి ఆ
ఉదకమును ఎడమహస్తములోనుంచుకునే
ది - సకృదు పసృశ్య అనిఎడమహస్తము
లోనుంచిన ఉదకము కుడిహస్తము యొ
క్క వ్రేళ్లన్నిటిచేత ఆహస్తోదకమును క
లియస్పర్శనముచేసేది ॥

యత్సవ్యం - అనిఎడమభాగమున ఉ
దకముచల్లెడి - పాణిం - హస్తమును -
పాదా - పాదములును , ప్రోక్షతిశిరః -
శిరస్సుయందును, చక్షుసి - నేత్రములును,
నాశికే - నాశికమును, శ్రోత్రే - కర్ణము
లును, హృదయమాలభ్య హృదయమందును
ఆనామికవ్రేలు చివర ఉదకములోనుంచి
వైజేప్పబడిన ప్రదేశములయందు స్పృశిం
చేది - అనంతరము - ఓంభూః అనువాక్య
ముమొదలు మార్జనంకరిష్యే అనిచెప్పికుడి

హస్తముయొక్క అనామికవేలు చివరను
స్నిగ్ధోదకమును స్పృశించేది ॥

మంత్రము 18.

దధిక్రావణో అకారిషం జిహ్వా
రశ్వశ్యవాజినః సురభిసోముఖాక
రత్ - ప్రాణాయాగ్ం పితారి
షత్ - ఆపోహిష్టామయోభవ-
స్తానడోగేదధాతన - మహేరణా
యచక్షుసే - యోవశ్శివతమోర
సః - తస్యభాజయతేహనః - ఉశ
తీరివమాతరః - తస్మాఅరంగమా
మవో - యస్యక్షయామజిన్వధా-
ఆపోజనయధాచనః ॥

క్రియ 18.

దధిక్రావణో అనువాక్యముమొదలు ఆ
పోజనయధాచనః అనువాక్యంతమువరకు
వెనుక జెప్పిన ప్రకారము అంగుష్ఠాగ్రము
తో ఉదకముకిరస్సువెచలుకూడేది ॥

మంత్రము 19.

హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయఃపావ
కా - యాసుజాతః - కస్యపోయా
స్విందః - అగ్నింయాగభం -
దధిరేవిరూపా స్తానఆపశ్శ్యగ్స్యా
నాభవంతు - యాసాగ్ంరాజా
వరుణోయాతి మధ్యేసత్యాన్యతే
అవపశ్యంజనానాం మధుశ్శుతశ్శు
చయోయాపావకా స్తానఆపశ్శ్యగ్
స్యానాభవంతు

యాసాందేవా దివికృణ్వంతి
భక్షంత్యా అంతరిక్షే బహుధాభ

క్రియ 19.

హిరణ్యవర్ణ అనుమంత్రముమొదలు ఆప
శ్శుంధాతుమైననః అనువరకును కుడిహస్త
మును చాచివ్రేళ్లువ్రేలగా సమముచేసి
హస్తమునుమాత్రము ముకుళింపజేసిఆహస్త
మందు ఉద్ధృతము ఉదకమునుచుకునినా
ళికముకు ఆఘ్రాశింపజేసి తత్కాలముందే
విడచివెట్టవలయును - ఇది పాపపురుషవి
సంక్షోభనబదును -

వంతి - యావృధివీం పయసోం

దంతి - శుక్రాస్తానాపశ్యన్ స్త్రీ

నాభవంతు ||

శివేనమాచక్షుమా పశ్యతాప
శ్శివయా తనుపౌపస్పృశత్ త్వ
చంమే సర్వాగ్ం అగ్నిగ్ం రపు
షదో హువేనో మయివరోచ్ఛి బల
మోజో నిధత్తా ద్రుపదా దివము
జ్చతు - ద్రుపదా దివేన్ముముచా
నః- స్విన్న సాన్నిత్యీమలాదివ పూ
తంపవిత్రేణేవాజ్యం - అపశ్శుస్థన్తు
మైనసః ||

స్మృత్యాచసనమంత్రము 20.

త్రిరాచామే ఏవంత్రీః- ద్విఃపరి
మృజ్య సకృదుపస్పృశ్య- భూ
ర్భువస్సువరోం పూర్వోక్త ఏవం
గుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభ
తిథౌ శ్రీవిశ్వకర్మప్రీత్యర్థం ప్రాత
స్సంధ్యాంగ మఘ్నత్రయప్రదా
నంకరిష్యే ||

ఓంభూర్భువస్సువః | తత్సవితు
ర్వరేణ్యో భర్గో దేవస్య ధీమహి
ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ||

క్రియ 20.

త్రిరాచామే అనువంత్రమునకు ముమ్మా
రు ఆచమనముచే శేది. అనంత్రము క్రమము
గా అఘ్నత్రయప్రదానంకరిష్యే అనిచె
ప్పి అనామికక్రేలితో ఉదకమును స్పృశిం
చవలయును - అనంతరము ఓంభూర్భువ
స్సువః అనువంత్రమును ప్రచోదయాత్ వ
రకును క్రమముగాచెపుతూ దోషినినిండా
ఉదకముదీసుకుని ధారవిడువవలయును -
ఈశ్రుకారముముమ్మారు అగ్నిప్రదానము
విడువవలయును. అనంతరము - త్రిరాచ
మేఅనిముమ్మారు ఆచమనముచేసి - శ్రీవి
శ్వకర్మ ప్రీత్యర్థం కాలాతిక్రమణ దోష
పరిహారార్థం పంచామ్యుక్తప్రదానం కరి

ష్యే - అని వైవతుగా అభ్యుమును విడి
పించవలయును ।

స్మృత్యాచమ్య 21.

క్రియ 21.

త్రిరాచామే - ఏవంత్రి - ద్విః
పరిమృజ్య బహ్మ భూర్భువస్సు
వరోం పూర్వోక్త ఏనంగుణ విశే
షణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ ప్రా
తస్సంధ్యాంగ దేవతాతర్పణం
కరిష్యే

సంధ్యాంతర్పయామి.

గాయత్రీంతర్పయామి.

బ్రాహ్మీకౌతర్పయామి.

అసావాదిన్యోబ్రహ్మే బ్రహ్మ
వనక్ బ్రహ్మన్యేతి యఏవం వేదా॥

త్రిరాచామే అనిపూర్వమువలె ము
మ్మారు ఆచమనముచేసి స్మృత్యాచ మన
మంత్రము సాంగముగాజెప్పి ప్రాతస్సం
ధ్యాంగ దేవతా తర్పణంకరిష్యే అనిఅనా
మికాగ్రముతో ఉదకమును స్పృశించవల
యును - పిదప సంధ్యాంతర్పయామి -
గాయత్రీంతర్పయామి - బ్రాహ్మీకౌతర్ప
యామి - యీమాడువాక్యములు క్రిమ
ముగాజెప్పితూ ముమ్మారుహస్తమునందు
ఉదకముంచుచు అభ్యుమువలెనే ధార
విడచేది - ఇదితర్పణయనబడును - అసా
వాదిన్యోబ్రహ్మేతి అనుమంత్రమునుసాం
గముగా ఉచ్చరించుతూ కుడిహస్తములో
ఉదకముంచుకునిఅత్యప్రదక్షిణముచేళేది ॥

మంత్రము 22.

క్రియ 22.

ఓమిత్యేకాక్షరంబ్రహ్మ అగ్ని
ద్దేవతాబ్రహ్మేతిపార్షం గాయత్రీం
ఛందం పరమాత్మంస్వరూపం సా
యుజ్యం వినియోగం ఆయాతువ
రదాదేవి అక్షరంబ్రహ్మసమ్మితం
గాయత్రీం ఛందసాం మాతేదం
బ్రహ్మజుషస్వమే యదహ్నిత్యు

ఓమిత్యేకాక్షర మనుమంత్రము అభి
భూనోం అనువాక్యమువలకు పఠించి ఆ
నంతరము ఆవాహనములకు అయిదింటికి
దోసిలిపట్టి ఆనోసిలిని, తనవక్షస్థలముకెను
రుగ గుండ్రముగాల్చిపి విడువవలయును.
గాయత్ర్యాగాయత్రీ అనుమంత్రముచే బ్ర
హ్మయుషిని స్థవముచేళేది - అగ్నిర్ముఖం
అనితనకుడిహస్తముచాచి క్షేతులన్నియు

రుతేపాపం తదహ్ని త్ప్రతిముచ్య
తే యద్రాత్రయాత్కురుతేపాపం
తద్రాత్రయాత్ప్రతిముచ్యతే సర్వ
వణ్ణమహాదేవి సంఘావిద్యేసరస్వ
తి - ఓజోసి - సహజోసి - బలమసి -
భ్రాజోసి - దేవానాం ధామనా
మాసి - విశ్వమసి - విశ్వాయుః -
సర్యమసి - సర్వాయుః - అభిభూ
రోం - గాయత్రీమావాహయా
మి - సావిత్రీమావాహయామి -
సరస్వతీమావాహయామి - బ్రహ్మ
ఋషీమావాహయామి - శ్రీయ
మావాహయామి - గాయత్ర్యా
గాయత్రీ ఛందోత్వష్ట బ్రహ్మఋ
షిః - మనుర్దేవతా - అగ్నిర్మృఖం -
విశ్వజ్ఞశ్శిరః - శిలీశిఖా - ప్రజా
పతిహృదయం - మయ్యుర్యోనిః -
ప్రాణోపాన వ్యానోదాన సమా
నసత్ప్రాణ శ్వేతవర్ణ సానగసగో
త్రాగాయత్రీ - చతుర్వింశత్య
క్షుర త్రిపదాషట్కుక్షిః - పంచ
శ్శిరోపనయనే వినియోగః ॥

శృత్యాచమనమంత్రము 2.

ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యమగ్నస్వా
హ - థర్గోదేవస్య ధీమహిస్వా

దగ్గిరజేసి తనముఖమును చూపవలయును -
విశ్వజ్ఞశ్శిరః - వైప్రకారము శిరస్సుచూ
పవలయును - శిలీశిఖా - అదేప్రకార
ము శిరోజములుచూపించవలయును - ప్ర
జాపతిహృదయం అనివత్కుక్షిలముచూపించ
వలయును - మయ్యుర్యోనిః - అనిపుష్పభా
గమును చూపించవలయును - ప్రాణోపా
నమనువాక్యముమొదలు త్రిపదాషట్కు
క్షిః అనువాక్యమువరకు పాంగముగాఁజెప్పి
కుడిహస్తమునైట్లు దగ్గిరగానుంచి హస్త
మునుచూచి ఆహస్తమును కుడిహస్తము
వైపునుంచి తనశిరస్సుచుట్టూ త్రిప్పిఎడమ
హస్తములో కుడిఆరచేతినిఉంచేది - పంచ
శ్శిరోపనయనేవినియోగః అనికుడిహస్త
ముయొక్క అనామికాగ్రముతో పంచశిర
స్థానములు చూపించేది ॥

క్రియ 28.

ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యమనుమూడుస్వా
హకారములుచెపుతూ ముమ్మారు ఆచమ
నముచేసేది - ఇదిశృత్యాచమనము ॥

హః - ధియోయోనః ప్రచోద
యాత్సహః ॥

మార్జవమంత్రం 24.

ఆపోహిష్టామయోధువః—
ఆపోజనయథాచనః - ఓంభూః -
ఓంభువః - ఓంఘనః - ఓంఘ
హః - ఓంజనః - ఓంతత్సవితుర్వ
శోణ్యం భగ్గోదేవస్య ధీమహి -
ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ -
ఓమాపోజ్యోతిరహమ్మతం - బ్ర
హ్మ భూర్భువస్సువరో మమ ఉ
పాత్త దురితక్షయవ్వారా శ్రీవిశ్వ
కర్మప్రీత్యర్థం అంగన్యాసపూర్వకే
న ప్రాతస్సంధ్యాగ పాచవింశ
త్యుత్తరశతగాయత్రీ మహామంత్ర
జపమహంకరిష్యే ॥

అంగన్యాసకరన్యాసము 25.

ఓంతత్సవితుః మమబ్రహ్మత్మనే
అంగుష్ఠాభ్యాంనమః నశ్శ్రోత్ర
యబ్రహ్మత్మనే తర్జనీభ్యాంనమః -
భగ్గోదేవస్య త్వష్ట్రబ్రహ్మత్మనే మ
ధ్యమాభ్యాంనమః - ధీమహి శిల్ప
బ్రహ్మత్మనే అనామికాభ్యాంనమః

క్రియ 24.

ఆపోహిష్టామ అనుమంత్రమును పూర్వము
వలె సాంగముగాజెప్పి ఆప్రకారమే మా
ర్జవము చేయవలయును - ఓంభూః అనేవా
క్యము మొదలు భూర్భువస్సువరో అనువ
రోకు వెనుక జెప్పిన ప్రకారము ప్రణవస్వర
మును చక్కగాపలికించవలయును - హః
ఉపాస్త దురితక్షయవ్వారా అనువాక్యము
ను సాంగముగా గాయత్రీపహామంత్ర జ
పమహంకరిష్యే అని ఉదకమును స్పృశిం
చేడి ॥

క్రియ 25.

ఓంతత్సవితుః అనువాక్యమునకు రెండు
హస్తముల తర్జనీచేళ్లయొక్క అగ్రములను
రెండు అంగుష్ఠములమొక్క మొదటినుంచి
అంగుష్ఠాగ్రములవర్యంతమునడిపించవలయు
ను - వర్యాం అనువాక్యమునకు వైప్రకా
రము అంగుష్ఠాగ్రములను తర్జనీచేళ్లవైనన
డిపించవలయును - భగ్గోదేవస్య అనువా
క్యమునకు అదేప్రకారము అంగుష్ఠాగ్రము

ధియోయోనః విశ్వజ్ఞబ్రహ్మత్మ
నేకనిష్ఠికాభ్యాంనమః - ప్రచోద
యాత్ పంచబ్రహ్మత్మనే కరతల
కరపుష్టాభ్యాంనమః - తత్తవితుః
మనుబ్రహ్మత్మనే శిరసేస్వాహ -
వరేణ్యం మయబ్రహ్మత్మనే హృ
దయాయనమః - భగ్గోదేవస్య త్వ
ష్టబ్రహ్మత్మనే కవచాయహుం -
ధీమహి శిల్పబ్రహ్మత్మనే శిఖాయై
వాషట్ - ధియోయోనః విశ్వ
జ్ఞబ్రహ్మత్మనే నేత్రత్రయాయవా
షట్ - ప్రచోదయాత్ పంచబ్ర
హ్మత్మనే అస్త్రాయఫట్ - ఓంభూ
ర్భువన్సువరో మితిదిగ్బంధః ॥

లను మధ్యమశ్లోకపైననడిపించవలయును -
ధీమహి అనువాక్యమునకు మైత్రకారముఅం
గుష్టాగ్రములను అసామికశ్లోకపై నడిపించ
వలయును - ధియోయోనః అనువాక్యము
నకు మైత్రకారము అంగుష్టాగ్రములను క
నిష్ఠికశ్లోకపైన నడిపించవలయును - ప్రచో
దయాత్ అనువాక్యమునకు వాసుహస్యము
నకు ప్రదక్షిణముగ దక్షిణహస్తమును త్రి
ష్పదు వాసుహస్యముయొక్క మధ్యయం
దు దక్షిణహస్తముతో స్పర్శచేయి - త
త్తవితుః - శిరసేస్వాహ అనువాక్యమున
కు కుడిహస్తముచాచి అసాస్త్రమును శిర
స్సుపైవ్రుంచవలయును - వరేణ్యం - హృ
దయాయనమః - అనువాక్యమునకు కుడి
హస్తముతోతన హృదయమును చూపించ
వలయును - భగ్గోదేవస్య - కవచాయ
హుం అనువాక్యమునకు ఎడమహస్తముచే
తకుడిభుజమున్న కుడిహస్తముచేత ఎడమ
భుజమున్న ఏకకాలమందుస్పర్శనముచేయ
వలయును - ధీమహిశిఖాయైవాషట్ అ
నువాక్యమునకు కుడిహస్తముయొక్క ప్రే
శ్లోక్కిగోజముల పైశిఖను చూపించవల
యును - ధియోయోనః - నేత్రత్రయాయ
వాషట్ అనువాక్యమునకు కుడిహస్తము
తో రెండు నేత్రములును స్పర్శనముచేయవ
లయును - ప్రచోదయాత్ - అస్త్రాయఫ
ట్ అనువాక్యమునకు కుడిహస్తమును త

నకుడిపాగ్గము పెంబడి శిరస్సు వెనకనుంచి
చుట్టూత్రిప్పి ఎడమహస్తములూ కుడితిర
చెయ్యి స్పృశనము చేయవలయును - ఓం
భూర్భువస్సువ - దిగ్బంధః - అనిచెప్ప
తూ రెండుహస్తములవేళ్లన్నియు ముకు
ళించి కుడిహస్తముతర్జనీవ్రేలు అథోముఖ
ముగానున్న - ఎడమహస్తముతర్జనీవ్రేలు
ఊర్ధ్వముఖముగా బంధనవేసివిడవలయు
ను ।

ధ్యానం 26.

క్రియ 26.

ముక్తావిద్రుమ హేమనీల ధవ
ళచ్ఛాయై ర్ముఖైః తీక్షణై ర్యుక్తా
బిందు నిబద్ధరత్నమకుటాం తత్త్వా
ర్థవర్ణాత్మికాం గాయత్రీంవరదా
భయాం కుశగళాంశుభ్రం కపా
లంగదాం శంఖంచక్ర మదారవిం
దయుగళం హస్తైర్వహంతింభజే॥
యోదేవస్సవితాస్థాకం ధియ్యో
ధర్మదీగోచరః ప్రేరయేత్తస్యయ
ద్భగ్న్ సద్వర్ణేణ్యముపాస్మహే॥
పంచవింశత్యక్షరాణ్ వ్యాహృతి
పూర్వకం గాయత్రిం పంచమింశ
త్యుత్తర శతవారంజపేత్ గాయ
త్రీమంవ్రత జపాలిసానే తతోహృ
దయాది అంగన్యాసం కుర్యాత్॥

ముక్తావిద్రుమ- హస్తైర్వహంతింభజే -
అనుధ్యానమునకుహస్తములురెండును జో
డించి నమస్కారవిధిగా ఈధ్యానమంత్ర
మును పఠించవలయును - యోదేవస్సవి
తా - శుపాస్మహే - అనుమంత్రశ్లోక
మును గాయత్రిజపమునకు ముందుగాపఠిం
చవలయును - పంచవింశత్యక్షరాణ్ - జ
పేత్ - ఓంతత్సప్తవిత్తుర్వర్ణేణ్యం భగ్నోదేవ
స్యధీమహి ధియ్యోయోనఃప్రచోదయాత్ -
అనుపంచ వింశద్యక్షరములను నూటయిరు
వైఅయిదుమార్లు జపించవలయును - అనం
రము హృదయాది అంగన్యాసము పూర్వ
మువలెచేసి దిగ్విష్టాకముచెప్పిధ్యానశ్లోక
మును పఠించవలయును - త్రిరాచామే -
ఏవంత్రిదివిఃపరిపుజ్య - సక్రమముగాస్మృ
త్యాచమనముచెప్పిపూర్వోక్త ఏవంగుణ

స్మృత్యాచమనము.

త్రిరాచామే- ఏవంత్రి - ద్విః
పరిమృజ్య- సకృదుపస్పృశ్య- య
త్సవ్యం - పూర్వోక్త ఏవంగుణ
విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ
బ్రహ్మఋష్యచ స్థానమహం
కరిషే.

విశిష్టాయాం శుభతిథౌ బ్రహ్మఋష్యపథా
నమహంకరిష్యే అనిఉదకమును స్పృశన
ముచేయవలయును -

బ్రహ్మఋష్యపథానమంత్రము 27

ప్రాచీదిశాం వసంతఋశునా
మగ్నిదేవతా బ్రహ్మద్రవిణం త్రి
వృస్తామస్మ ఉపంచదశేనర్తనిస్త్రై
వివరయః కృతమయానాం పు
వార్తో వాతస్సానగఋషి ర్ష
మోనమః ॥ ప్రాచ్యైదిశే సానగా
దిబ్రహ్మఋషిదేవతాః ఏతస్యాం
ప్రతివసం త్యేతాభ్యశ్చ ఓంనమో
నమ - దక్షిణాయైదిశే సనాతనా
ది బ్రహ్మఋషిదేవతాః ఏతస్యాం
ప్రతివసం త్యేతాభ్యశ్చ ఓంనమో
నమ - ప్రదీప్యైదిశే అహభూనా
ది బ్రహ్మఋషిదేవతాః ఏతస్యాం
ప్రతివసం త్యేతాభ్యశ్చ ఓంనమో
నమ - ఉదీప్యైదిశే ప్రత్యాదిబ్ర
హ్మఋషిదేవతాః ఏతస్యాంప్రతి

(క్రమ 27.

ప్రాచీదిశాం - అనువాక్యము మొదలు
ఏతస్యాంప్రతివసంత్యేతాభ్యశ్చ ఓంనమోన
మ అనువక్తు తూర్పుముఖముగాలేచి నిల
చుండి ప్రాజుభ్యోర్వముడైన సానగబ్ర
హ్మఋషినిగురించి స్థకముచేసి అనంతరము
ఆసానగాది బ్రహ్మగణమునకు నమస్కార
ముచేయవలయును ॥

దక్షిణాయైదిశేనవాతనాది బ్రహ్మఋ
షి - ఏతాభ్యశ్చ ఓంనమోనమ అనుమంత్ర
మును చెప్పితూ దక్షిణముఖముగానిలచిన
వాతనాది బ్రహ్మగణమునకు నమస్కార
ముచేయవలయును ॥

ప్రదీప్యై - ఏతాభ్యశ్చ ఓంనమోనమ
అనుమంత్రమును చెప్పితూ పశ్చిమముఖ
ముగానిలచి అహభూనాది బ్రహ్మగణము
నకు నమస్కారముచేయవలయును

ఉదీప్యై - ఏతాభ్యశ్చ ఓంనమోనమ
అనుమంత్రమును చెప్పితూ ఉత్తరముఖ

వసం త్యేతాభ్యశ్చ ఓంనమోనమ -
 ఊర్ధ్వాయైదిశే సుసర్వాదిబ్రహ్మఋ
 షిదేవతాః ఏతస్యాంప్రతివసం త్యే
 తాభ్యశ్చ ఓంనమోనమ - అధరా
 యైదిశే సర్వేబ్రహ్మఋషిదేవతాః
 ఏతస్యాంప్రతివసం త్యేతాభ్యశ్చ
 ఓంనమోనమ - పృథివ్యాకాశ
 యోమధ్యయేవసస్త్రి - తేమేషాన
 న్నాత్మానం చిరంజీవితంవర్ధయం
 తి - పృథివ్యాకాశయో స్సానగ
 సనాతనాది బ్రహ్మఋషిగోత్రేభ్య
 శ్చ నమోనమ - స్పంధ్యాయై
 మో - గాయత్ర్యైవసం - స్సావి
 త్ర్యైవసం - స్సరస్వత్యైవసం -
 మాత్రేవసం - పిత్రేవసం - గుర
 వేవసం - స్సర్వభ్యో వేభ్యో
 నమః ॥

ముగా నిలచి ప్రత్యేదిబ్రహ్మగణమునకున
 మస్కారముచేయవలయును

ఊర్ధ్వాయై - ఏతాభ్యశ్చ ఓంనమోన
 - అనుమంత్రమును చెపుతూ తూర్పుగా
 నిలచి ఊర్ధ్వదిక్కును జూచుచూ సుపగా
 దిబ్రహ్మగణమునకునమస్కారముచేయవ
 లయును ॥

అధరాయై - ఏతాభ్యశ్చ ఓంనమోన
 మ - అనుమంత్రమును చెపుతూ సమస్తమై
 సబ్రహ్మగణమునకు నమస్కారముచేయవ
 లయును ॥

పృథివ్యాకాశయో అనువాక్యము మొ
 దలుపిన్ని మార్లు నమోనమః అనువాక్యము
 లుపద్యునో అన్ని మార్లునక్రమ ప్రదక్షిణ
 ముచేస్తూనమస్కారముచేయవలయును ॥

మంత్రము 28.

పృథివ్యాపస్త్యేనో వాయురాకాశాత్ - ఓంనమోభగవతే వా
 సుదేవాయ - యాగ్ంసదా సర్వభూతాని - చరాశీఘ్రావరాశిచ - ప్రా
 తస్సాయం నమశ్యంతి - సామాసంధ్యాభిరక్షత్ - శిఖాయ మనురూ
 పాయ - మయరూపాయ విష్ణవే - శివస్యహృదయంవిష్ణు - విష్ణోశ్చ
 హృదియగ్ంశివః - యథాంతరంగశ్యామి - తథామేస్వస్తిరాయుషి -
 సమోబ్రహ్మణ్యరూపాయ - విశ్వబ్రహ్మణ హితాయచ - జగద్ధితా

య దేవాయ - విశ్వజ్ఞాయ నమోనమః - ఉత్తమేశిఖరేజాతే - భూ
 మ్యాం పర్వతమూర్ధని - బ్రాహ్మణేభ్యోఽభ్యనుజ్ఞతా గచ్ఛదేవియ
 ధానుఖిమ్ - స్తుతోమయా వరదావేదమాతా - ప్రచోదయన్తి భువ
 నేబ్రహ్మజాతా - ఆయుఃపృథివ్యాం ద్రవిణంబ్రహ్మవర్చసం - మహ్యం
 దత్వా ప్రయాతుంబ్రహ్మలోకం - నమోఽస్త్వనంతాయ - సహస్ర
 మూర్తయే సహస్రపాదాక్షి శిరోరుబాహవే - సహస్రనామ్నే పురు
 షాయశాశ్వతే - సహస్రకోటియుగధారిణేనమః - ఇదంద్యౌః
 సత్యమస్తు పితర్మాతా - యదీహిషాపబ్రువేవాం - భూతందేవానా -
 మవమేఅవోభిః - విద్యామేషం వృజనంజీరదానమ్ - ఆకాశాత్పతితం
 తోయం - యథాగచ్ఛతిసాగరం - సర్వదేవనమస్కారం - త్వష్టారం
 ప్రతిగచ్ఛతి - సర్వవేదేషుయత్పుణం - సర్వతీర్థేషు యత్ఫలం - తత్ఫ
 లం - పురుషమాహ్నుతి స్తుత్వాదేవం జగద్గురుం - వాసనాద్వాసుదే
 వస్య వాసితం లోకపంచక్షం - సర్వభూతనివాసోసి విశ్వకర్మ న్న
 మోఽస్తుతే ॥

క్రియ 28.

పృథివ్యాపస్తీజోఅనువాక్యము మొదలు విశ్వకర్మన్న మోస్తుతే అనువాక్యాం
 తమువరకు రెండుపాస్తములు నమస్కారవిధిగా పట్టివుంచి నిశ్చలమనస్సుగలవారై
 వందనముజేయువలయును ॥

గోత్రప్రవర 2).

క్రియ 29.

పంచశతోక్తి విస్తీర్ణపర్వం
 తం శ్రీసానగసనాతీనాది పంచవిం
 శత్యుత్తర శతబ్రహ్మఋషిగోత్రే
 భ్యో శుభంభవతు - సానగ- గో

‘కుడిహస్తముయొక్క తర్జన్యంగుష్ఠము
 వ్రేళ్లతో ఎడమకర్ణముయొక్కతిమ్మెను -
 ఎడమహస్తముయొక్క తర్జన్యంగుష్ఠముల
 చే కుడికర్ణముయొక్క తిమ్మెను ఏకము

న్యూగ - సరభస - త్రయాముషే
య - ప్రవరాన్విత - ఆశ్వలాయ
సనూత్రం - ఋశ్యాఖ - సద్యో
జాతప్రవర - త్రికోణగుండం - సా
లాశదండం - యజ్ఞాచార్యదేవాః -
అహంభో అభివాదయే ||

సంకల్పం 30.

విశ్వకర్మణేస్వాహా - సనాత
నాయస్వాహా - మయాయస్వాహా -
నారాయణ - మాధవ - గోవింద -
జగద్గురోః - శ్రీవిశ్వకర్మణేనమః ||
కాయేనవాచా మనసేంద్రియైర్వా
బుధ్యాత్మనావా ప్రకృతేస్వభా
వా | త్కరోమియద్య త్సకలం
పరస్మై శ్రీవిశ్వకర్మాధి పతేర్ప
యామి || ఆబ్రహ్మలోకాత్ - ఆ
శేషాత్ - ఆలోకాలోకపర్వతాత్
ఏన స్త్రీబాహుజాదేన - స్తేభ్యో
నిత్యానమామ్యహం || గోత్రస్య
నామధేయస్య ధర్మాధైశ్వర్య కా
మమోక్షాభివృద్ధ్యర్థం మమ ఆయు
ష్యాభివృద్ధ్యర్థం ప్రాతస్సంధ్యాచం
దినాసర్వశ్రీపరబ్రహ్మార్పణమస్తు.

ప్రాతస్సంధ్యాచం ము సమాప్తం

హస్తమందు పట్టుకుని పంచాశత్కృతి
విస్తీర్ణమును వాక్యము మొదలు వారివారిగో
త్రనూత్ర ప్రవరకాఖా దండవామములను
సక్రముముగా జెప్పి అనంతరముహస్తములుని
దుపశలయును

క్రయ 80.

విశ్వకర్మణేస్వాహా - అనిసంకల్పముసాం
గముగా జెప్పినహస్తాగము చేయవలయు
ను || కాయేనవాచా - స్తేభ్యోనిత్యంనమా
మ్యహం - అనినహస్తాగవిధిగా స్థనము
చేయవలయును - అనంతరముగోత్రనామ
ములను జెప్పి ఉదకముకుడిహస్తములతో చే
సుకుని భాగవిడిపించవలయును ||

మథ్యాహ్నిక సంఘ్యావందనము.

శ్లో॥ అపవిత్రః పవిత్రోవాసర్వావస్థాంగతోపివాయ స్మరేద్వి
 శ్వకర్మాణంస బాహ్యభ్యంతరశ్చుచిః ॥ సంకల్పం ॥ విశ్వకర్మణేస్వాహ -
 జగద్గురోఃశ్రీవిశ్వకర్మణేనమః ॥ ఉచ్చిష్టంతుత్రేతపిశాచాః - ఓంభూః -
 ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం సేభతిథౌ శ్రీమతఃగోత్రస్య నామధే
 యస్య - మమధర్మచక్రీసమేతస్య - మమఅయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం
 ధర్మాధైర్యైశ్వర్య కామమోక్ష పంచవిధపునుష ఫలావాప్తిర్థం సమస్త
 పాపక్షయార్థం మథ్యాహ్నికసంఘ్యా ముపాశిష్యే ॥ ఆపోహిష్టామ
 యోభవ - ఆపోజనయథాచనః ॥ ఓం ఆహపునంతు పృథివీ పృథివీ
 పూతాపునాతుమాం పునంతుబ్రహ్మణస్పతిః బ్రహ్మ పూతాపునాతు
 మాం యదుచ్చిష్టిమభోజ్యం యద్యాదుశ్చరితంమమ సర్వంపునంతు,
 మానూపోసదా చప్రతిగ్రహగ్న్స్వాహ ॥

స్మృత్యాచమనము { ప్రాతఃస్నంధ్యలూ సూర్యశ్చ అనుమత్రమునకు క్రి
 య అటుల జెప్పియుండెను అటుకలనే గ్రహించన
 లయును.

త్రీరాచామే - ఏవంత్రీః - ద్విఃపరిమృజ్య - పూర్వోక్త -
 మమ - పవిత్రీకర్తార్యంపునర్మాజ్జనంకరిష్యే ॥ దధి కావణ్ణోలకారిషుం -
 ప్రాణాయామిత్తాచనత్ - ఆపోహిష్టామయోభవ - ఆపోజనయ
 థాచనః - హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయఃపానకాః .. శగ్గస్యోనాభవంతు -
 యాసాగ్ంరాజా - శగ్గస్యోనాభవంతు యాసాందేవా - శగ్గస్యోనా
 భవంతు - శివేనమా - ఆహస్యంభంతుచైవనః -

స్మృత్యాచమనము.

త్రిరాచామే - ఏవంతిః - ద్విఃపరిమృజ్య - పూర్వోక్త - శుభ
తిథౌ - మధ్యాహ్నికసంధ్యాంగ మఘ్నత్రయప్రదానం కరిష్యే -
హగ్ంసశ్శుచిపద్వరుంతరిక్ష సద్ధోతావేదిష దతిథిగురోణసత్ - నృ
పద్వ రసద్భుత సద్వ్యోమ సద్భూ - గోజా - ఋతజా - అదిజా -
ఋతంబృహత్ - ఓంభూర్భువస్సువః - ప్రచోదయాత్ ||

స్మృత్యాచమనము.

హగ్ంసశ్శుచిష అను మంత్రమును సాంగముగాచె
ప్పి ప్రాతస్సంధ్యలావతు అష్టప్రదానము
యివ్వవలయును.

త్రిరాచామే - ఏవంతిః - పూర్వోక్త - శుభతిథౌ - మధ్యా
హ్నికసంధ్యాంగ దేవతాతర్పణం కరిష్యే - సంధ్యాంతర్పయామి -
సావిత్రితర్పయామి - వైష్ణవీతర్పయామి - ఉద్యంతస్తుయంతమా
దిత్యమభిధ్యాయ కుర్వ్యాత్ బ్రాహ్మణోవిద్వాక్ సకలా భద్రమశ్శుక్తి
తే - ఆసావాదిశ్యోబ్రహ్మేతి బ్రహ్మైవనా బ్రహ్మేతి యఏవంవేదా
(ప్రాతస్సంధ్యవత్)

ఓమి త్యేకాక్షరంబ్రహ్మ అగ్నిదేవతాబ్రహ్మేతిపాయపం గాయ
త్రీంశందం పరమాత్మంస్వరూపం - పంచశీర్షోపనయనే వినియోగః -
శృత్యాచమనము - ఓంతత్సవితుర్వరేణ్య - ప్రచోదయాత్సాహ -
ఆపోహిష్టామయోభువ - ఆపోజనయథాచనః - ఓంభూః - బ్రహ్మ
భూర్భువస్సువరో - మః - క్రిష్ణశ్చకర్మశ్రీత్యర్థం - గాయత్రీమహా
మంత్ర జపమహం కరిష్యే || [పూర్వవత్] .

ఓంతత్సవితుః మనుబ్రహ్మత్తనే అంగుష్ఠాభ్యాంనమః - వరే
ణ్యం - ప్రచోదయాత్ పంచబ్రహ్మత్తనేఅస్త్రాయథత్ ఓంభూర్భువ -

దిగ్బంధః || [పూర్వవత్] ధ్యానం || ముక్తావిద్రుమ హేమనీల ధవళ
 చాఘై - శంఖంచక్ర మధారవిందయుగళం హస్తైర్వహంతింభజే ||
 యోదేవ - తద్వరేణ్యముసాస్మహే - పంచవింశత్యక్షరాః వ్యాహృ
 త్పూర్వకం గాయత్రి పంచవింశత్యుత్తర శతవారంజపేత్ - గాయ
 త్రీమంత్రజపావసానే అంగన్యాసం || ఓంతత్సవితుః మనుబ్రహ్మత్సనే
 అంగుష్ఠాభ్యాంనమః - పంచబ్రహ్మత్సనే - అస్త్రాయశట్ - భూర్భు
 వస్సువరో మితిదిగ్విమోక్షః || [పూర్వవత్]

స్మృత్యాచమనము.

త్రిరాచామే - ఏవంత్రీః - పూర్వోక్త - విశిష్టాయాం శుభతి
 థా సూర్యోపసానమహం కరిష్యే || ఆసత్సేన రజసావర్తమానో -
 నివేశయన్నమృతంమర్త్యంచ - హిరణ్యయేన - సవితారథే - నాదే
 వోయాతి భువనానిపశ్యత్ - ఉద్వయంతమనస్పరి - పశ్యంతోజ్యోతి
 రుత్తరం - దేవందేవత్ర సూర్యమగన్మజ్యోతిరుత్తమం - ఉదుత్యంబా
 తవేదసం దేవంనహన్తికేతవః - దృశేవిశ్వామసూర్య - చిత్రందేవా
 నా ముదగాదనీకం - చక్షుర్మిత్రస్య వ్రథణస్యాగ్నే - ఆప్రాద్యావా
 పృథివీ అంతరిక్షం - సూర్యఆత్మా జగతస్తస్తువశ్చ - తచ్చక్షుద్దేవ
 హితం - పురస్తాచ్ఛక్రముచ్ఛరత్ - పశ్యేమశ్వరదశ్శతం - జీవేమశ
 రదశ్శతం - నందామశరదశ్శతం - మోదామశరదశ్శతం - శృణ్వామ
 శరదశ్శతం - అజీతాశ్వామశరదశ్శతం - భవామశరదశ్శతం - ప్రబ
 వామశరదశ్శతం - జోక్ష్వసూర్యందృశే - యశేదగాన్మహాలోర్ణవా
 ద్విభ్రాజమాన స్సరిరస్యమధ్యే - సమావృషభోహోహితాక్ష - సూ
 ర్యోవిపశ్యత్ మనసాప్రసాత్ ||

హస్తములురెండును ననుస్కారవిధిగాపట్టివుంచి నూయ్యనిదర్శనముచేయుమా యీమంత్రము సాంగముగాజెప్పవలయును.

సంఘ్యాయైనమః - గాయత్రైనమః - పృథివ్యాపస్తేజో వా
యురౌకాశాత్ - వాసనాద్వాసుదేవస్య - వాసితంలోకపంచకం -
సర్వభూతనివాసోసి - విశ్వకర్మన్నమోస్తుతే - పంచశతోక్తివిస్తీ
ర్ణపర్యంతం శ్రీ సానగ సనాతనాది - బ్రహ్మఋషిగోత్రేభ్యో శుభం
భవత్ - సానగ - గోమృగ - సరభేస - దేవాః - అహంభో అభి
వాదయే || విశ్వకర్మణేస్వాహ - జగద్గురోః - శ్రీవిశ్వకర్మణేనమః ||
కాయేనవాచా మనసేంద్రియైర్వా - శ్రీవిశ్వకర్మాధిపతర్పయామి -
ఆబ్రహ్మలోకాత్ - నమామ్యహం - గోత్రస్య - నామధేయస్య -
శ్రీబ్రహ్మర్షణమస్తు || శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

మధ్యాహ్నిక సంఘ్యావందనము సమాప్తము.

* సాయంసంఘ్యావందనము *

శ్లో|| అ పవిత్రఃపవిత్రోవా | సర్వావస్థాంగతోపివా | యస్మరేద్విశ్వ
కర్మాణం | సకాహ్యాధ్యంతరశ్శుచిః || సంకల్పం || విశ్వకర్మణేస్వా
హ - జగద్గురోః శ్రీవిశ్వకర్మణేనమః || ఉత్తిష్టుంతు - సమారభే -
ఓంభూః - ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ .. శ్రీమతః -
గోత్రస్యనామధేయస్య - మమధర్మపత్నీసమేతస్య - మమఆయుష్యాభి
వృద్ధ్యర్థం - ధర్మార్థైశ్చైవ కామమోక్ష ఫలచవిధపురుష ఫలావాప్త్య
ధృం - సమస్తపాపక్షయార్థం సాయంసంఘ్యాముపాశిష్యే || ఆపోహి
ష్టమయోభువ - ఆపోజనయధాచనః - అగ్నిశ్చ - మామన్యశ్చ -
మన్యపతయశ్చ - మన్యోకృతేభ్యః - పాపేభ్యోరక్షంతాం - యద్రా

త్రయాత్పాపమకారిషం - మనసావాచ హస్తాభ్యాం - పద్భ్యాముద
రేణశిశ్నా - అహస్తదవలుంపతు - యత్కించదుఃఖితంమయి - ఇద
మహంమామమృతయోనా - అగ్నిజ్యోతిషి జుహోమిన్వాహః ॥

ప్రాతస్సంధ్యలో సూర్యశ్చ అను మంత్రమువలె క్రియగ్రహించవలయును.

స్మృత్యాచమనము.

త్రిరాచామే - ఏవంత్రీః - ద్విఃపరిమృజ్య - పూర్వోక్త - విశే
షణ - శుభతిథౌ - మమ - పవిత్రకరణార్థం - పునర్నాజ్జనంకరిష్యే ॥
దధిక్రావణ్ణో అకారిషం - ప్రాణాయాగ్ం పితారిషత్ - ఆపోహి
ష్టామ - ఆపోజనయథాచసః - హిరణ్యవర్ణా శ్గ్శ్శోనాభవంతు -
యాసాగ్ంరాజా - శ్గ్శ్శోనాభవంతు - యాసాందేవా - శ్గ్శ్శో
నాభవంతు - శివేన మాచక్షుషా - ఆపశ్శుంధంతుమైనసః ॥

స్మృత్యాచమనము. [ప్రాతస్సంధ్యవత్]

త్రిరాచామే - ఏవంత్రీః - ద్విఃపరిమృజ్య - హృదయమాలభ్య -
పూర్వోక్త - శుభతిథౌ సాయంసంధ్యాంగ మఘ్నకృతయప్రదానం
కరిష్యే ॥ ఓంభూర్భువస్సువః - ప్రచోదయాత్ - ఏవంత్రీః ॥

స్మృత్యాచమనము. (ప్రాతస్సంధ్యవత్)

త్రిరాచామే - ఏవంత్రీః - పూర్వోక్త - విశిష్టాయా శుభ తి
థౌ సాయంసంధ్యాంగ దేవతాతర్పణంకరిష్యే ॥ సంధ్యాంతర్పయామి ॥
సరస్వతీంతర్పయామి - రాద్రీంతర్పయామి ॥ [పూర్వవత్]

అసావాద్యోబ్రహ్మేతి బ్రహ్మైవసా బ్రహ్మకీర్తయిషం
వేదా - ఓమిత్యేకాక్షరంబ్రహ్మ అగ్నిర్దేవతా బ్రహ్మేతిపారుషం - పం
చశీర్షోపనయనే వినయోగః - శ్మృత్యాచమనము - ఓంతత్సవితుర్వశే

ఞ్జమగ్న్ స్వాహా - ప్రచోదయాత్స్వాహా - ఆపాహిష్టామయోభువ -
ఆపాజనయథాచనః - ఓంభూః - బ్రహ్మభూర్భువస్సువరో - మమ -
శ్రీవిశ్వకర్మప్రీత్యర్థం గాయత్రీ మహామంత్రజపసమహం కరిష్యే ||
[పూర్వవత్]

ఓంతత్సవితుః మనుబ్రహ్మత్మనే అంగుష్ఠాభ్యాంనమః - ప్రచో
దయాత్ పంచబ్రహ్మత్మనే అస్త్రాయఃఫట్ - ఓంభూగ్భువ - దిగ్భంధః -
(పూర్వవత్)

ధ్యానం || ముక్తావిద్రుమః హేమసీల ధవళచ్ఛాయై - హస్తై
ర్వహంతింభజే || యోదేవస్సవితా - ముపాస్మహే - పంచవింశత్యక్ష
రాఁ వ్యాహృతిపూర్వకం గాయత్రీం పంచవింశత్యుత్తర శతవారం
జపేత్ - గాయత్రీమంత్ర జపావసానే అంగన్యాసం - ఓంతత్సవితుః
మనుబ్రహ్మత్మనే అంగుష్ఠాభ్యాంనమః - ప్రచోదయాత్ పంచబ్రహ్
• త్మనే అస్త్రాయఃఫట్ - భూర్భువస్సువరో మితిదిగ్విమోకః ||

స్మృత్యాచమనము. [పూర్వవత్]

త్రిరాచామే - ఏవంత్రీ - పూర్వోక్త - విశిష్టాయాం శుభతి
థౌ బ్రహ్మఋష్యపథాననుహం కరిష్యే || (పూర్వవత్)

ప్రదీచీదిశాం వర్షాఋశూనాం విశ్వేదేవాదేవతా విత్తద్రవి
ణ్గం సప్తదశస్తామస్స ఉపకవిగ్ంశవర్త నిశ్చ్రితశ్శోనయో ద్వాప
రోయానాం పశ్చాద్వాత్తోవ్యాతో హాభూనఋషి ర్షుమోనమః - ప్ర
దీచ్యైదిశే అహాభూనాది బ్రహ్మఋషిదేవతాః ఏతస్యాంప్రతివసం త్యే
తాభ్యశ్చ ఓంనమోనమ - ఉదీచ్యైదిశే ప్రత్యాదిబ్రహ్మఋషిదేవతాః
ఏతస్యాంప్రతివసం త్యేతాభ్యశ్చ ఓంనమోనమ - ప్రాచ్యైదిశే నానగా

దిబ్బహ్మముచేవతాః ఏతస్యాగ్రప్రతివసం త్యేతాభ్యశ్చ ఓంనమోనమ-
దక్షిణాయైదిశే ననాతనాది బ్రహ్మముచేవతాః ఏతస్యాగ్రప్రతివసం
త్యేతాభ్యశ్చ ఓంనమోనమ - అధరాయైదిశే సర్వేబ్రహ్మముచేవ
తాః ఏతస్యాగ్రప్రతివసం త్యేతాభ్యశ్చ ఓంనమోనమ ॥

పశ్చిమదిక్ మైదులుగా ప్రాతస్సంధ్యవతు బ్రహ్మముపిః పుష్కారము చేయ
వలయును.

పృథివ్యాకాశయోముఖ్యయేవసన్తి - తేమే - చిరంజీవితంవర్ధ
యంతి - సర్వేభ్యో దేవేభ్యోనమః ॥ (పూర్వవత్)

పృథివ్యాపస్తేజో వాయురాకాశాత్ - ఓంనమోభగవతే - వా
సనాద్వాసుదేవస్య వాసితం లోకిపంచకం - సర్వభూతనివాసోసి విశ్వక
ర్మన్నమోస్తుతే ॥ పంచాశక్తోఽహి విస్తీర్ణపర్యంతం - శ్రీ సానగస
నాతనాది - శుభంభవతు - సానగ - గోమృగ - దేవాః - అహంభో
అభివాదయే ॥ సంకల్పం ॥ విశ్వకర్మణేస్వాహా - జగద్గురోః - శ్రీవి
శ్వకర్మణేనమః - కాయేనవారా - శ్రీవిశ్వకర్మాభిపతర్పయామి - ఆబ్ర
హ్మలోకాత్ - సమామృహం - గోత్రస్య - నామధేయస్య - సర్వం
శ్రీపరబ్రహ్మర్పణమస్తు ॥ క్రియ (పూర్వవత్) ఓం ఓం ఓం ఓం ఓం

సాయంసంఘానందనము సమాప్తము.

బ్రహ్మయజ్ఞవిధిః

ఆచమ్య - విశ్వకర్మణేస్వాహా - ఏవంవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ -
శ్రీవిశ్వకర్మణస్తీర్థస్థం బ్రహ్మయజ్ఞేనయత్యేవిద్యదసి విద్యామేపాప్నో
న మృతాత్సత్యముపైమి ॥ హస్తాపవనజ్య ॥ స్మృత్యాచమ్య - తిరా
చామే - ఏవగ్రతిః - హృదయమాలభ్య - దక్షిణోత్తరాపాదౌ సాదా

కృత్వా - ఓంభూః తత్సవితుర్వరేణ్యమ్ ఓంభువః - భగ్గోదేవస్యధీమ
హి ఓంసువః - ధియోయోనః - ప్రచోదయాత్ ఓంపరోరజసిసా
వదోం శ్రీగురుభ్యోనమః హరిఃఓమ్ ॥ ఇషేత్తోరేత్వా వాయవస్థోపా
యవస్థ దేవ్రావస్థవితాప్తార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయకర్మణ ఆప్యాయ
ధ్వమస్మియాదేవ భాగమూజఃస్వతీః పయస్వతీః ॥ ప్రజాపతీరసమీవా
అయత్సోమావస్తేవ ఈశతమాఘశగ్ంసో దుదస్యపేతిః పరివ్రా
వృణక్తుధ్రువా అస్మిక్ గోపతౌస్యాత బహ్వీర్యజమానస్య పశూన్నా
హి ॥ హరిఃఓమ్ ॥ బ్రహ్మసనధత్త తస్మేజిన్వతం - క్షత్రగ్ంసనధత్తం
తస్మేజిన్వతం - ఇసగ్ంసనధత్తం తామేజిన్వతం ఊర్జగ్ంసనధత్తం
తామేజిన్వతం - రయిగ్ంసనధత్తం తామేజిన్వతం - పుష్టిగ్ంసన
ధత్తం తామేజిన్వతం - ప్రజాగ్ంసనధత్తం తామేజిన్వతం - పశూ
న్సనధత్తం తామేజిన్వతం - స్తుతోపిజనధా - దేవాస్యాశుక్రపాః ప్రణ
యంతుసువీరాః - ప్రజాఃప్రజనయన్పరీహి - నమోబ్రహ్మణేధారణంమే-
అస్త్వనిరాకరణం - ధారయితాభూయాపం - కర్ణయోశ్శుతరి మా
చ్యోశ్వం మమామువ్యఓమ్ ॥ యథావృక్షస్య సంప్రప్సితస్య దూరా
ద్గంధోవాత్యేవం పుణ్యస్యకర్మణాం దూరాద్గంధోనాతి యథానిధారాం
కర్తేఽపహితామవక్రకామే ద్యస్యవేయవేహ నావిహ్వయప్యామి
కర్తంవదిప్యామి త్యేవమమృతాదాత్మానం జగుస్సత్ ॥ ఓంసహ
నావవత్ - సహనేభునక్తు - సహవీర్యంకరవావహై - శేజస్వినాన
ధీతమస్తుసూరిద్విషావహై ఓమ్ శాన్తిశాన్తిశాన్తిః ॥ అహంవృక్ష
స్యకేరినా - కీటిః పుష్టిగ్ంసన - ఊర్ధ్వజవిత్ వాజినీవస్వమృత
మస్మి - ద్రవిణగ్ంసునస్మి - సుమేధాఅమృతోక్షితః ॥ ఇత్రితీశ్చిన్వో
ర్యేదానువచనమ్ ॥ ఋగ్వేదః ॥ అగ్నిమితేప్రరోహితమ్ - యజ్ఞస్య

దేవమృత్విజం - హూతారంరత్నధాతమమ్ || సామః || అగ్న ఆయా
హివీతయే గృణనోహవ్యదాతయే నిహూతాసత్పిబహిః || అధ
ర్వణః || శన్నో దేవీరభిష్టయ - ఆపోభవంతుపీతయే - శంయోరభిప్ర
వంతునః || అధప్రణవః || ఓమితిపంచవారంజపేత్ || అధశిత్రంవ్యా
ఖ్యాశ్యామః - వృద్ధిరాదైచ్ || మయరసతజఫసలగసమ్మితం - సమా
మ్నాయ సమామ్నాయః || పంచసంవత్సరమయం || అధఃఓంక్లః -
గ్మ - జ్మ - య్మ || అథాతోదగృహార్థమాశా వ్యాఖ్యాస్యామః ||
అథాతోకర్మజ్ఞానా || అథాతస్సమయాచరికాః ధర్మాన్వ్యాఖ్యా
స్యామః || ఓంభూర్భువస్సువః || శ్రద్ధాయాంజుహోమి || నమోబ్రహ్మ
ణేనమో అస్త్వగ్నయేనమః || పృథివ్యైనమ ఓషధీభ్యః || నమోవా
చేనమోవాచస్పతయే నమోత్వష్ట్రే బృహతేకరోమి || ఓంశాన్తి
శాన్తిశాన్తిః ||

క్రియ.

సంకల్పః || విశ్వకర్మణేస్వాహ - జగద్గురోః శ్రీవిశ్వకర్మణేనమః || పురాణా
చమనముజేసి, అనంతరము - స్మృత్యాచమ్య - త్రిరాచామే - అని సాంగముగాజెప్పి
స్మృత్యాచమనముపిమ్మట ప్రాణాయామమునుజేసి శుభతిథి - శ్రీవిశ్వకర్మక్షేత్రం -
యశ్చే - విద్యుదసి - హస్తాపవనిజ్య - అను నీపంక్తమును పఠింపుచు ఉదకమును
తాకి చేతులు శుద్ధిచేసుకొని పూర్వమువలె స్మృత్యాచమనము సక్రమముగాజేసి - ఓం
భూః - ప్రచోదయాత్ - అను నీపంక్తముచేత అయిదుమార్లు గాయత్రీపఠనముజేసి
అనంతరమందుండు ప్రయోగములుచెప్పి - ఇషేనోర్జ్ఞే త్వాది - పంచవేదాన్నితంబుల
గుపంక్తంబులు పఠనముజేసి ఓంభూర్భువస్సువః - శ్రద్ధాయాంజుహోమి - అనప్ర
యోగమునుజెప్పి - కుఢీహస్తమునందుఁ బంచనగధికా ఉదకమునుంచుచుని స్వీకరించి
నమోబ్రహ్మణే - బృహతేకరోమి - అని అయిదావర్తులు ఆత్మప్రదక్షిణనవఃస్సాగ
ముచేయవలయును || శాన్తిశాన్తిశాన్తిః || బ్రహ్మయజ్ఞఫలసిద్ధింస్తు - అని ఉదకము
ధారవిధువలయును ||

స్మృత్యాచమనము.

త్రిరాచామే - ఏవంత్రీ - ద్విఃపరిమృజ్య - పూర్వోక్త - శుభ
తిథౌ - మధ్యాహ్నికసంధ్యాంగ మనుశ్చత్రయప్రదానం కరిష్యే -
హగ్ంసశ్శుచిషద్వయరంతరిక్ష సద్ధోతావేదిష దతిథిగురోణనత్ - సృ
షద్వ రసభృత సన్వోష్మమ సదజ్ఞా - గోజా - ఋతజా - అద్రిజా -
ఋతంబృహత్ - ఓంభూర్భువస్సువః - ప్రచోదయాత్ ||

స్మృత్యాచమనము.

హగ్ంసశ్శుచిష అను మంత్రమును సాంగముగాచె
ప్పి ప్రాతస్సంధ్యలొకట అష్టప్రణామము
యివ్వవలయును.

త్రిరాచామే - ఏవంత్రీ - పూర్వోక్త - శుభతిథౌ - మధ్యా
హ్నికసంధ్యాంగ దేవతాతర్పణం కరిష్యే - సంధ్యాంతర్పయామి -
సావిత్రీతర్పయామి - వైష్ణవీతర్పయామి - ఉద్యంతమస్తయంతమా
దిత్యమభిధ్యాయ కుర్వ్యాత్తాహ్నాగోవిద్వాక్ సకలం భద్రమశ్శుష్క
తే - ఆసావాదిశ్యోబ్రహ్మేతి బ్రహ్మైవనక్ బ్రహ్మైశ్వేతి యఏవంవేదా
(ప్రాతస్సంధ్యవత్)

ఓమిత్యేకాక్షరంబ్రహ్మ అగ్నిదేవతాబ్రహ్మేతిపౌరుషం గాయ
త్రీంశందం పరమాత్మంస్వరూపం - పంచశీర్షోపనయనే వినియోగః -
శ్మృత్యాచమనము - ఓంతత్సవితుర్వరేణ్య - ప్రచోదయాత్స్వాహ -
ఆపోహిష్టామయోభువ - ఆపోజనయథాచనః - ఓంభూః - బ్రహ్మ
భూర్భువస్సువరో - మసు - శ్రీవిశ్వకర్మపీత్యర్థం - గాయత్రీమహా
మంత్ర జపమహం కరిష్యే || [పూర్వవత్] .

ఓంతత్సవితుః మనుబ్రహ్మత్మనే అంగుష్టాభ్యాంనమః - వరే
ణ్యం - ప్రచోదయాత్ పంచబ్రహ్మత్మనే అస్త్రాయథత్ ఓంభూర్భువ -

దిగ్బంధః || [పూర్వవత్] ధ్యానం || ముక్తావిద్రుమ హేమనీల ధవళ
 చాఛయై - శంఖంచక్ర మధారవిందయుగళం హస్తైర్వహంతింభజే ||
 యోదేవ - తద్వరేణ్యముపాస్మహే - పంచవింశత్యక్షరా వ్యాహృ
 తిపూర్వకం గాయత్రిం పంచవింశత్యక్షర శతవారంజపేత్ - గాయ
 త్రీమంత్రజపానసానే లంగన్యాసం || ఓంతత్సవితుః మనుబ్రహ్మాత్మనే
 లంగుష్ఠాభ్యాంసమః - పంచబ్రహ్మాత్మనే - అస్త్రాయశత్ - భూర్భు
 వస్సువరో మితిదిగ్విమోక్షః || [పూర్వవత్] -

స్మృత్యాచమనము.

త్రిరాచామే - ఏవంత్రిః - పూర్వోక్త - విశిష్టాయాం శుభతి
 థా సూర్యోపస్థానమహం కరిష్యే || ఆసత్వేన రజసావర్తమానో -
 నివేశయన్నమృతంమర్త్యంచ - హిరణ్యయేన - సవితారథే - నాదే
 వోయాతి భువనానిపశ్యత్ - ఉద్వయంతమసస్పరి - పశ్యంతోజ్యోతి
 రుత్తరం - దేవందేవత్ర సూర్యమగన్మజ్యోతిగుత్తమం - ఉదుత్యంజా
 తవేదసం దేవంనహన్తికేతవః - దృశేవిశ్వామసూర్య - చిత్రందేవా
 నా ముదగాదనీకం - చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నే - ఆప్రాద్యావా
 పృథివీ అంతరిక్షం - సూర్యఆత్మా జగతస్తస్తుషశ్చ - తచ్చక్షుద్దేవ
 హితం - పురస్తాచ్ఛక్రముచ్ఛరత్ - పశ్యేమశ్శరదశ్శతం - జీవేమశ
 రదశ్శతం - నందామశరదశ్శతం - మోదామశరదశ్శతం - శృణ్వామ
 శరదశ్శతం - అఙ్గతాశ్వామశరదశ్శతం - భవామశరదశ్శతం - ప్రబ
 వామశరదశ్శతం - జోక్ష్వామసూర్యోద్భవే - యశ్చిదగాన్మహాశోర్ణవా
 ద్విభ్రాజమాన స్సరిరస్యమధ్యే - సమావృషభోగోహితాక్ష - సూ
 ర్యోవిపశ్యత్ మనసాపునాత్ ||

హస్తములుచెందును ననుస్కారవిధిగావట్టివుంచి నూత్యునిదర్శనముచేయుచూ
యీమంత్రము సాంగముగాజెప్పవలయును.

సంఘ్యయైనమః - గాయత్రైనమః - పృథివ్యాపస్తేజో వా
యురాకాశాత్ - వాసనాద్వాసుదేవస్య - వాసితంలోకపంచకం -
సర్వభూతనివాసోసి - విశ్వకర్మన్నమోస్తుతే - పంచశక్తోటివిస్తీ
ర్ణపర్యంతం శ్రీ సానగ సనాతనాది - బ్రహ్మఋషిగోత్రేభ్యో శుభం
భవత్ - సానగ - గోమృగ - సరభస - దేవాః - అహంభో అభి
వాదయే || విశ్వకర్మణేస్వాహ - జగద్గురోః - శ్రీవిశ్వకర్మణేనమః ||
కాయేనవాచా మనసేంద్రియైర్వా - శ్రీవిశ్వకర్మాధిపతర్పయామి -
ఆబ్రహ్మలోకాత్ - నమామ్యహం - గోత్రస్య - నామధేయస్య -
శ్రీసర్వబ్రహ్మర్షణమస్తు || శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

మధ్యాహ్నిక సంఘ్యవందనము సమాప్తము.

* సాయంసంఘ్యవందనము *

శ్లో||అ పవిత్రఃపవిత్రోవా | సర్వావస్థాంగణోపివా | యస్మరేద్విశ్వ
కర్మాణం | సబాహ్యభ్యంతరశ్శుచిః || సంకల్పం || విశ్వకర్మణేస్వా
హ - జగద్గురోః శ్రీవిశ్వకర్మణేనమః || ఉత్తిష్టుంతు - సమారభే -
ఓంభూః - ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ .. శ్రీమతః -
గోత్రస్యనామధేయస్య - మమధర్మపత్నీసమేతస్య - మమఆయుష్యాభి
వృద్ధ్యర్థం - ధర్మార్థైశ్వర్య కామమోక్ష పంచవిధపురుష ఫలావాప్త్య
ర్థం - సమస్తపాపక్షయార్థం సాయంసంఘ్యముశాశిష్యే || ఆపోహి
ష్టామయోభువ - ఆపోజనయథాచనః - అగ్నిశ్చ - మామన్యశ్చ -
మన్యపతయశ్చ - మన్యోకృతేభ్యః - పాపేభ్యోరక్షంతాం - యద్రా

ణ్యమగ్న్ స్వాహా - ప్రచోదయాత్స్వాహా - ఆపోహిష్టామయోభువ -
ఆపోజనయథాచసః - ఓంభూః - బ్రహ్మభూర్భువస్సువరో - మమ -
శ్రీవిశ్వకర్మప్రీత్యర్థం గాయత్రీ మహామంత్రజనమహం కరిష్యే ||
[పూర్వవత్]

ఓంతత్సవితుః మనుబ్రహ్మత్మనే అంగుష్టాభ్యాంనమః - ప్రచో
దయాత్ పంచబ్రహ్మత్మనే అస్త్రాయఃఫట్ - ఓంభూగ్భువ - దిగ్బంధః -
(పూర్వవత్)

ధ్యానం || ముక్తావిద్రుమ హేమనీల ధవళచ్ఛాయై - హస్తై
ర్వహంతింభజే || యోదేవస్సవితా - ముపాస్మహే - పంచవింశత్యక్ష
రా వ్యాహృతిపూర్వకం గాయత్రిం పంచవింశత్యుత్తర శతవారం
జపేత్ - గాయత్రీమంత్ర జపావసానే అంగన్యాసం - ఓంతత్సవితుః
మనుబ్రహ్మత్మనే అంగుష్టాభ్యాంనమః - ప్రచోదయాత్ పంచబ్రహ్
మత్మనే అస్త్రాయఃఫట్ - భూర్భువస్సువరో మితిదిగ్విమోకః ||

స్మృత్యాచమనము. [పూర్వవత్]

త్రిరాచామే - ఏవంత్రీ - పూర్వోక్త - విశిష్టాయాం శుభతి
థౌ బ్రహ్మఋష్యపథాననుహం కరిష్యే || (పూర్వవత్)

ప్రదీచీదిశాం వర్షాఋషునానాం విశ్వేదేవాదేనతా విత్తద్రవి
ణగ్ం సప్తదశస్తామస్స ఉపకవిగ్ంశవర్త నిస్త్రివత్సీనయో ద్వాప
రోయానాం పశ్చాద్వాత్ వాత్ హభూనఋషి ర్నమోనమః - ప్ర
దీచ్యైదిశే అహభూనాది బ్రహ్మఋషిదేవతాః ఏతస్యాంప్రతివసం త్యే
తాభ్యశ్చ ఓంనమోనమ - ఉదీచ్యైదిశే ప్రతాదిబ్రహ్మఋషిదేవతాః
ఏతస్యాంప్రతివసం త్యేతాభ్యశ్చ ఓంనమోనమ - ప్రాచ్యైదిశే నానగా

ద్రిబహ్మఋషిదేవతాః ఏతస్యాంప్రతివసం త్యేతాభ్యశ్చ ఓంనమోనమ-
దక్షిణాయైదిశే సనాతనాది బ్రహ్మఋషిదేవతాః ఏతస్యాంప్రతివసం
త్యేతాభ్యశ్చ ఓంనమోనమ - అధరామైదిశే సర్వేబ్రహ్మఋషిదేవ
తాః ఏతస్యాంప్రతివసం త్యేతాభ్యశ్చ ఓంనమోనమ ॥

పశ్చిమదిక్కు మొదలుగా ప్రాతస్సంధ్యవతు బ్రహ్మఋషిః ముస్కారము చేయ
వలయును.

పృథివ్యాకాశయోమధ్యయేవసన్తి - తేమే - చిరంజీవితంవర్ధ
యంతి - సర్వేభ్యో దేవేభ్యోనమః ॥ (పూర్వవత్)

పృథివ్యాపస్తేజో వాయురాకాశాత్ - ఓంనమోభగవతే - వా
సనాద్వాసుదేవస్య వాసిత్ - లోకపంచకం - సర్వభూతనివాసోఽసి విశ్వక
ర్మన్నమోస్తుతే ॥ పంచాశత్యోగిణి విస్తీర్ణపర్యాయం - శ్రీ సానగస
నాతనాది - శుభంభవతు - సానగ - గోమృగ - దేవాః - అహంభో
అభివాదయే ॥ సంకల్పం ॥ విశ్వకర్మణేస్వాహా - జగద్గురోః - శ్రీవి
శ్వకర్మణేనమః - కాయేనవానా - శ్రీవిశ్వకర్మాభివతర్పయామి - ఆబ్ర
హ్మలోకాత్ - నమామ్యహం - గోత్రస్య - నామధేయస్య - సర్వం
శ్రీపరబ్రహ్మార్పణమస్తు ॥ క్రియ (పూర్వవత్) ఊ ఊ ఊ ఊ ఊ

సాయంసంధ్యానందనము సమాప్తము.

బ్రహ్మయజ్ఞవిధిః

ఆచమ్య - విశ్వకర్మణేస్వాహా - ఏవంవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ -
శ్రీవిశ్వకర్మణప్రీత్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞేనయత్యేవిద్యదసి విద్యామేపాస్మా
న మృతాత్పత్యముపైమి ॥ హస్తాపవనః ॥ స్మృత్యాచమ్య - త్రిరా
జామే - ఏవంత్రి - హృదయమాలభ్య - దక్షిణోత్తరాపాదౌ పాదౌ

కృత్వా - ఓంభూః తత్సవితుర్వరేణ్యమ్ ఓంభువః - భగ్గోదేవస్యధీమ
హి ఓంసువః - ధియోయోనః - ప్రచోదయాత్ ఓంపరోరజసిసా
వదోం శ్రీగురుభ్యోనమః హరిఃఓమ్ || ఇషేహ్యోరేత్వా వాయవస్థోపా
యవస్థ దేవోవస్సవితాప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయకర్మణ ఆప్యాయ
ధ్వమఘ్నియాదేవ భాగమూజఃస్వతీః పయస్వతీః || ప్రజాపతీరసమీవా
అయత్కౌమావస్తేనవ ఈశతమాఘశక్తింసో గుద్రస్యహేతిః పరివ్రా
వృణక్తుధ్రువా అస్మిన్ గోపతౌస్యాతే బహ్వీర్యజమానస్య పశూన్వా
హి || హరిఃఓమ్ || బ్రహ్మసనధత్తం తస్మేజిన్వతం - క్షత్రగ్ంసనధత్తం
తస్మేజిన్వతం - ఇసగ్ంసనధత్తం తామేజిన్వతం ఊర్జగ్ంసనధత్తం
తామేజిన్వతం - రయిగ్ంసనధత్తం తామేజిన్వతం - పుష్టిగ్ం సన
ధత్తం తామేజిన్వతం - ప్రజాగ్ంసనధత్తం తామేజిన్వతం - పశూ
న్సనధత్తం తామేజిన్వతం - స్తుభోవిజనధా - దేవాస్త్యాశుక్రపాః ప్రణ
యంతుసువీరాః - ప్రజాప్రజనయన్పరీహి - నమోబ్రహ్మణేధారణంమే-
అస్త్యసిరాకరణం - ధారయితాభూయాసరి - కన్ఠయోశ్శుతరి మా
చ్యోశ్వం మమాముష్యఓమ్ || యథావృక్షస్య సంప్రప్సితస్య దూరా
ద్గఢోవాక్ష్యేవం పుణ్యస్యకర్మణో దూరాద్గఢోవాతి యథాసిధారాం
కక్షేనహితామవక్రకామే ద్యస్యవేయువేహ వావిహ్వయిష్యామి
కర్తవ్యదిష్యామి త్యేవమమృతాదాత్మానం జగుస్సత్ || ఓంసహ
నావవత్ - సహజేభునక్తు - సహపీర్యంకరవానహై - శేజన్వినాన
ధీతమస్తుసూదిద్విపావహై ఓమ్ శాన్తిశాన్తిశాన్తిః || ఆహంవృక్ష
స్యకేరివా - కీతిః పుష్టిగిరేరివా - ఊర్ధ్వపవిత్రో వాజసేవస్వమృత
మస్మి - ద్రవిణగ్ంసువస్ససం - సుమేధాలమృతోక్షితః || ఇతిత్రీశిర్వో
ర్యేదానువచనమ్ || ఋగ్వేదః || ఆగ్నిమితేప్రచోహితమ్ - యజ్ఞస్య

దేవమృత్విజం - హేమతారంరత్న ధాతమమ్ || సామః || అగ్న ఆయా
హివీతయే గృణనోహవ్యదాతయే నిహేమతాసత్పిబహిఃషి || అధ
ర్వణః || శన్నోదేవీరభిష్టయ - ఆపోభవంతుపీతయే - శంయోరభిస్ర
వంతునః || అధప్రణవః || ఓమితిపంచవారంజపేత్ || అధశితౌంవ్యా
ఖ్యాశ్యామః - వృద్ధిరాదైచ్ || మయరసతజభనలగసమ్మితం - సమా
మ్నాయ సమామ్నాయః || పంచసంవత్సరమయం || అధఃఓంక్లః -
గ్మ - జ్మ - య్మ || అథాత్తోదర్శపూర్ణ మాసా వ్యాఖ్యాస్యామః ||
అథాత్తోకర్మజ్జ్ఞానా || అథాతస్సమయాచరికాః ధర్మాన్వ్యాఖ్యా
స్యామః || ఓంభూర్భువస్సువః || శ్రద్ధాయాంజుహోమి || నమోబ్రహ్మ
ణేనమో అస్త్యగ్నయేనమః || పృథివ్యైనమ ఓషధీభ్యః || నమోవా
చేనమోవాచస్పతయే నమోత్వష్ట్రే బృహతేకరోమి || ఓంశాన్తి
శ్శాన్తిశ్శాన్తిః ||

• క్రియ.

సంకల్పః || విశ్వకర్మణేస్వాహ - బగద్గురోః శ్రీవిశ్వకర్మణేనమః || పురాణా
చమనముజేసి, అనంతరము - స్మృత్యాచమ్య - త్రిరాచామే - అని సాంగముగాజెప్పి
స్మృత్యాచమనముపిమ్మట ప్రాణాయామమునుజేసి - శుభలిథా - శ్రీవిశ్వకర్మక్షేత్రస్థం-
యత్యే - విద్యదసి - హస్తాపవనిజ్య - అను నీపంక్తిమును పఠింపుదు ఉదకమును
తాకి చేతులు శుద్ధిచేసుకొని పూర్వమువలె స్మృత్యాచమనము సక్రమముగాజేసి - ఓం
భూః - ప్రచోదయాత్ - అను నీపంక్తిముచేత అయిదుమార్లు గాయత్రీపఠనముజేసి
అనంతరమందుండు ప్రయోగములుచెప్పి - ఇషేనోర్జ్ఞే త్వాది - పంచవేదాన్వితంబుల
గుమంత్రింబులు పఠనముజేసి ఓంభూర్భువస్సువః - శ్రద్ధాయాంజుహోమి - అనప్ర
యోగమునుజెప్పి - 'కుడిహస్తమునందు అచమనోధిగా ఉదకమునుంచుకుని స్వీకరించి
నమోబ్రహ్మణే - బృహతేకరోమి - అని అయిదావర్తులు ఆత్మప్రదక్షిణనమస్కార
ముచేయవలయును || శాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః || బ్రహ్మయజ్ఞఫలసిద్ధిరస్తు - అని ఉదకము
ధారవిధువలయును ||

* బ్రహ్మఋషీ తర్పణం *

త్రిరాచీమే - ఏవంత్రీః - పూర్వోక్త ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ - శ్రీవిశ్వకర్మణప్రీత్యధం - బ్రహ్మయజ్ఞాంగ బ్రహ్మర్షి దేవ పితృతర్పణంకరిష్యే || ఓమ్ విశ్వకర్మాదయోయే ఋషయః తాన్ సానగాదిబ్రహ్మర్షీ తర్పయామి - సర్వాన్ సానగాదిబ్రహ్మర్షీ తర్పయామి - సర్వాన్ - సానగాదిబ్రహ్మర్షీణాం తర్పయామి - సర్వాః - సానగాదిబ్రహ్మర్షి పతీః తర్పయామి - సర్వాన్ - సానగాదిబ్రహ్మర్షి పుత్రాం - మి - సర్వాన్ - సానగాదిబ్రహ్మర్షి పౌత్రాంత - మి - భూబ్రహ్మర్షీం - మి - భువబ్రహ్మర్షీం - మి - సువబ్రహ్మర్షీం - మి - భూభువస్సువ బ్రహ్మఋషీం స్తర్పయామి ||

* దేవఋషి తర్పణం *

ఓమ్ మనుమయబ్రహ్మాదయోయే దేవతాః తాన్ దేవతాన్ తర్పయామి - సర్వాన్ - దేవాం - మి - సర్వాన్ - దేవగణాం - మి - సర్వాః - దేవపతీః - మి - సర్వాన్ - దేవపుత్రాన్ - మి - సర్వాన్ - దేవపౌత్రాన్ - మి - భూర్దేవాన్ - మి - భువర్దేవాం - మి - సువర్దేవాం - మి - భూభువస్సువర్దేవాం స్తర్పయామి ||

* కాండఋషి తర్పణమ్ *

ఓం విశ్వరూపప్రజాపతిం కాండఋషీం - మి - క్రతుదక్షకవిశ్వేదేవాన్ - మి - ధూర్విలోచనవిశ్వేదేవాన్ - మి - సత్యవనువిశ్వేదేవాన్ - మి - పురూర్వార్ద్రవిశ్వేదేవాన్ - మి - కుద్రకృద్విశ్వేదేవాన్ - మి - త్వష్టారంస్వయంభువం - మి - పునస్త్రయోదశవిశ్వేదేవాన్ కాండఋషీన్ - మి ||

• దేవపితృతర్పణమ్ •

ఋభవాదిత్యాంగీరసా గ్నిస్వాత్తాదిక వ్యవాహనాదియోయేదే
 వాః తాః దేవపితృతర్పయామి - సర్వాదేవపితృ - మి -
 సర్వాదేవపితృగణాం - మి - సర్వాః దేవపితృపత్నీః - మి -
 సర్వాదేవపితృపుత్రాం - మి - సర్వాదేవపితృపౌత్రాం -
 మి - భూర్దేవపితృగం - మి - భువర్దేవపితృగం - మి - సువర్దేవపితృ
 గం - మి - భూర్భువస్సువర్దేవ పితృతర్పయామి - ఏవంత్రిః ॥
 అనేన బ్రహ్మయజ్ఞేన బ్రహ్మషిః శేవ పితృతర్పణేన భగవాన్ సర్వా
 త్మకః సర్వం శ్రీవిశ్వకర్మపరబ్రహ్మణస్సస్మిణాతు ॥

• పితృతర్పణమ్ •

శ్లో॥ ఆదాపితాతథామాతా । సాపత్నీమాతరస్తథా । మాతా
 మహిస్సపత్నీకా । ఆత్మపత్నీసుతస్తథా । పితృజ్యేష్ఠకనిష్ఠాశ్చ । భ్రా
 తృజ్యేష్ఠ కనిష్ఠికాః । దుహితాభగిన్చైవ । దాహిత్రోభాగినేయకః ॥
 పితృష్వసా మాతృష్వసా । మాతులస్సహపుత్రకః । శ్వశురశ్వాలక
 త్తైవ । తద్వంశ్యోరికినఃస్మృతః ॥

పితా - పితృపితా మహాప్రపితామహులు, మాతా - పితృపితా
 మహాప్రపితామహుల భార్యలు, సాపత్నీ - మారుతల్లి, నూతామహా -
 మాతామహమాతః, పితామహమాతః ప్రపితామహులు, సపత్నీ
 కా - వారిభార్యలు, ఆత్మపత్నీ - తనభార్య, సుతః - తనకుమారులు,
 పితృజ్యేష్ఠకనిష్ఠాః - పినతండ్రులు పెత్తండ్రులు, భ్రాతృజ్యేష్ఠకనిష్ఠ
 కాః - అన్నదమ్ములు, దుహితా - తనకుమార్తె, భగిని - అక్కచెల్లె
 భు, దాహిత్రః తనకుమార్తె కుమారుడు, భాగినేయకః - తనచెల్లెలు
 కుమారుడు, పితృష్వసా - తండ్రీచెల్లెలు, మాతృష్వసా - తల్లిచెల్లెలు,

మాతులః - మేనమాను, సహపుత్రకః - మేనమామకుమారుః, శ్వశు
రః - భార్యతలిదండ్రులు, శ్యాలకః - భార్యతమ్ముడు, తద్వంశ్యః -
తనవంశములో. రిగ్గినః - అపుత్రవంతులకు, యామైదలై న బంధుత్ర
యములోవారికి నిత్యమై మి త్తికములయందు యథావిధిగా శృత్యాచ
మనముజేసి అనంతరము మూడవర్తులు కుడిహస్తములో పూర్వము
వలె ఉదకముంచుకుని తర్పణ విశువవలయును ||

• తర్పణవిధి •

అస్మత్పితరం - గోత్రం - దేవం - స్వధానమస్తర్పయామి -
అస్మత్పితామహం - గోత్రం - దేవం - స్వధానమస్తర్పయామి - అస్మ
త్ప్రపితామహం - గోత్రందేవం - స్వధానమస్తర్పయామి || ప్రతివార
లకు ఈవిధముగానే గోత్రనామములనుచెప్పి పైవిధమున తర్పణవిశువ
వలయును || స్త్రీలకు దేవీనాం అనిచెప్పవలయును ||

• అధవిశ్వకర్మాష్టాక్షరీ మహామంత్రోద్ధారః •

శ్లో॥ విశ్వకర్మాస్వయంజ్యోతి స్సర్వేషాంపరమీయతః । తస్మా
ద్విద్వద్భిరేవాయాం పరబ్రహ్మభిధియ్యతే ॥2॥ సద్యోజాతఃతారకంస్వా
ద్వామదేవ్రానమఃపదం । అఘోరపరశబ్దార్థం బ్రహ్మతత్పురుషాత్మ
కః ॥3॥ ఈశానస్తుచతుర్థ్యధః పంచబ్రహ్మత్మకోమనుః । తారంసమః
పరబ్రహ్మ చతుర్థ్యంతఃతతఃపరం ॥4॥ సోమమష్టాక్షరోమంత్ర స్సాక్షో
న్మోక్షైకసాధనః మహావాక్యచ్ఛతగుణో హంసమంత్రశతాధికః ॥5॥
శ్లో॥ బ్రహ్మనుభూతేస్తుత్యోహి విశ్వకర్మప్రకాశకః । అష్టాక్షరస్యమం
త్రతస్య సానగాద్వామహామయః ॥6॥ ఛందాంసివేదబృందస్యా విశ్వక
ర్మాధిదేవతా । తారంబీజంసమశ్చక్తిః పరబ్రహ్మతికీలకం ॥7॥ పునుర్ధే

వినియోగస్యా న్నంత్రస్యాస్యమహియ్యసః । ఏతన్నంత్రంసముచ్చార్య
 బ్రహ్మసాయుజ్యమశ్నుతే ॥ ఇతిదైవేశిల్పశాస్త్రే) మనుబ్రహ్మషికాసం
 వాదే విశ్వకర్మాష్టాక్షర మహామంత్రోద్ధారః ॥ అస్యశ్రీ విశ్వకర్మా
 ష్టాక్షరీ మహామంత్రస్య - సానగ - సనాతన - అహభూన - ప్రత్న -
 నుపర్ణాఋషయః - ఋగ్యజుస్సామాధర్వణ ప్రణవవేదాచ్ఛందాంసి ॥
 శ్రీవిశ్వకర్మా పరమాత్మాదేవతా - ఓం - బీజం - నమ - శ్మక్తిః -
 పరబ్రహ్మణోతికీలకం ॥ శ్రీవిశ్వకర్మపరబ్రహ్మప్రీత్యర్థే - ధర్మార్థైశ్వర్య
 కామమోక్ష పంచవిధఫలపురుషార్థసిఘ్యర్థే శ్రీవిశ్వకర్మాష్టాక్షరీ మంత్ర
 జపే వినియోగః ॥ ఓం అంగుష్ఠాభ్యాంనమః - తర్జనీభ్యాంనమః - పర
 బ్రహ్మణే మధ్యమాభ్యాంనమః - ఓమ్ అనామికాభ్యాంనమః - కనిష్ఠి
 కాభ్యాంనమః - పరబ్రహ్మణే కరతలకరపృష్ఠాభ్యాంనమః - ఓమ్ హృ
 దయాయనమః - శిరసేస్వాహా - పరబ్రహ్మణే శిఖాయవాషట్ -
 ఓమ్ కవచాయహం । నమః నేత్రత్రయాయవాషట్ - పరబ్రహ్మ
 ణే హస్తాయఫట్ ఓమ్ భూర్భువస్సువ మహర్జనఓమితిదిగ్బంధః ॥
 ధ్యానమ్ ॥ శ్లో ॥ సత్యజ్ఞానసుఖస్వరూపమమలం పంచాననంపావనమ్ ।
 వేదాంతైః ప్రతిపాద్యమానవిభవం విశ్వైకనిర్మాతరం । సర్వప్రాణి
 మనోంతరస్తమభవం సర్వాత్మకంసర్వదా । వందేదేవమహర్షిశంహృ
 దిముదా శ్రీవిశ్వకర్మాభిదం ॥ లం పృథివీతత్వాత్మనే - శ్రీవిశ్వకర్మ
 పరబ్రహ్మణేనమః గంధంపరికల్పయామి । హం ఆకాశతత్వాత్మనే-శ్రీవి
 శ్వకర్మపరబ్రహ్మణేనమః పుష్పంపరికల్పయామి । యం వాయుతత్వా
 త్మనే - శ్రీవిశ్వకర్మపరబ్రహ్మణేనమః ధూపంపరికల్పయామి । రం తే
 జస్తత్వాత్మనే - శ్రీవిశ్వకర్మపరబ్రహ్మణేనమః దీపంపరికల్పయామి ।
 ఘం అమృతతత్వాత్మనే శ్రీవిశ్వకర్మపరబ్రహ్మణేనమఃఅమృతనైవేద్యం

సమర్పయామి || సంసర్వతత్వాత్మనే - శ్రీవిశ్వకర్మ పరబ్రహ్మణేనమఃస
ర్వోపచారపూజాంసమర్పయామి || అథమంత్రః || ఓంనమః పరబ్రహ్మ
ణే || తత్సబ్రహ్మర్పణమస్తు || పునః హృదయాదిన్యాసః || లోకపంచ
కేన దిగ్విమోకః || ధ్యానమ్ || పంచపూజా || ఓం ఓం ఓం ఓం ఓం

♦ దై వశిల్పశాస్త్రే ♦

* ఆగమప్రకరణే *

సర్వరూపాయవిద్మహే విశ్వకర్మణేచథీమహి - తన్నోపరబ్ర
హ్మ ప్రచోదయాత్ - ఇతి శ్రీమద్విరాడ్విశ్వకర్మ గాయత్రీమంత్రః ||

ॐ ధర్మశాస్త్రవిచారః ॐ

♦ కాలనిర్ణయవిచారః ♦

యాజ్ఞికస్మృతౌ || శ్లో || ప్రాతస్సంగవమధ్యాహ్నః | పరాహ్నస్సా
యమేవచ | ఏవంపంచవిధాప్రాహు కాలసౌజ్ఞాంమనీషిణః ||

తా|| సూర్యోదయాది సూర్యాస్తమయమువరకు అయిన మొత్తము ఘడియల
నయదుభాగములుగా విభజించి మొదటిభాగము - ప్రాతఃకాలమనియు, రెండవది సం
గవకాలమనియు, మూడవది మధ్యాహ్న కాలమనియు, నాలుగవది అపరాహ్న కాలమని
యు, అయిదవది సాయంకాలమనియు యాజ్ఞికాదిమహాముఖులచే జెప్పబడుచున్నదని
తాత్పర్యము.

♦ కాలభేదవిచారః ♦

యాజ్ఞికస్మృతౌ || శ్లో || ప్రాతర్మధ్యాహ్న సాయాహ్నః | కాలభే
దస్త్రిధామతః | పితృపూజాపరాహ్నే చ | సంగవేశుభకర్మచ ||

తా|| ప్రాతర్మధ్యాహ్న సాయంకాలములు మూడును - సంధ్యావందనాద్యసా
హసకర్మ నియమములనియు - అపరాహ్న కాలము బ్రహ్మయజ్ఞాది పితృపూజ పితృత
ర్పణవిధులనియు - సంగవకాలమందు సర్వశుభకర్మలు జేయవలయునని తాత్పర్యము.

• సంధ్యాశబ్దవిచారః •

మనునూత్రే || సంధౌభవాసంధ్యా || సంధియందగునది సంధ్య
సంధియనగా సూర్యోదయమునకు పూర్వపరములున్న - పూర్వా
పరాహ్నుముల మధ్యకాలమున్న - సూర్యాస్తమయపరపూర్వములు
న్న - సంధికాలమనంబును - ఆకాలమునందు విద్యుక్తముగా ఉపా
సనారూపమగుకార్యము సంధ్యయని యజ్ఞపాలస్మృతియందు జెప్పియు
న్నది | తదుక్తం || మామన్యనా || శ్లో || దివాదాచనిశారితేచ | పూర్వా
హ్నిద్య పరేతథా | సాయాంతేచతేపశ్చ త్కాలస్సంధిరితీరితం ||

• సంధ్యాలోపవిచారః •

శ్లో || సంధ్యా యేననవిజ్ఞాతా | సంధ్యా యేనానుపాసితా | కుల
హినత్వమాప్నోతి | త్యజ్జాతేచబుధో త్తమైః ||

తా|| సంధ్య తెలియనివాడును - సంధ్యవార్చనవాడును - కులహీనత్వమునుబొం
ది పెద్దలచేత వజ్జింపబడినవాడగుచున్నాడని తాత్పర్యము.

• ప్రాతస్నానవిచారః •

శ్లో || అత్యంతమలినఃకాయో నవచ్ఛిద్రసమన్వితః | స్రవత్యేవ
మలంనిత్యం ప్రాతస్నానంవిశోధనం ||

తా|| దివారాత్రులు మురికినిస్రవించు నవచ్ఛిద్రంబులుగల యీదేహము అత్యం
తమలినసహితంబుగనుక తత్పరిశుద్ధతకయి ప్రాతస్నానమువిధించబడెనని తాత్పర్యము.

సంధ్యానులవిచారః

శ్లో || అహోరాత్రస్వయస్సంధి | స్సూర్యనక్షత్రవర్జితఃత్రైత్రసం
ధ్యాముపాసిత | సాయంప్రాతస్సమాహితః ||

తా|| సూర్యుడును నక్షత్రములును కనుబడమందునట్టికాలములు క్రమముగా

అహోరాత్రములసంధులు - అట్టిసంధులకాలమునం బ్రేక్షాగ్రచిత్తముతో ప్రాతస్నాయం సంధ్యల నోనర్పవలయునని తాత్పర్యము.

• ఉత్తమమధ్యమాధమవిచారః •

శ్లో॥ ఉత్తమానూర్యసహితా । మధ్యమానుదితతారకా । అథ మాతారకోపేతా । సాయంసంధ్యాశ్రీధానుతా ॥

తా॥ సాయంసంధ్య నూర్యనితోనుడిఁది ఉత్తమము - సత్కత్రోదయముకానిది మధ్యమము - సత్కత్రోపహితమైనది అధమము అని మామనస్యమతము.

శ్లో॥ ఉత్తమాతారకోపేతా । మధ్యమాలుస్తతారకా ! అథ మానూర్యసహితా । ప్రాతస్సంధ్యాశ్రీధానుతా •

తా॥ ప్రాతఃకాలసంధ్యావందనము సత్కత్తములుండువేళచేయుట ఉత్తమము - సత్కత్తములు లేకయుండుకాలము మధ్యమము - సూక్ష్మోదయాత్పరమందు అధమమని గొందరియభిప్రాయము.

• ఆచమనవిచారః •

శ్లో॥ పురాణాచ మనంపుష్పాః । స్మృత్యాచమనం ద్వితీయకం తృతీయశ్చైతమిత్యాహుః । బ్రాహ్మణానామయంవిధిః ॥

తా॥ పురాణాచమనము-స్మృత్యాచమనము శ్మృత్యాచమనము అను నీమూడువిధములు సమర్థకర్మలయందును బ్రహ్మసూక్తోన్వితములయ్యి బ్రాహ్మణులకు విధికృతమని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ పవిత్రకరఆచామేత్ । కర్మార్థాచరితశ్శుచిః । దధ్నాహేమపవిత్రేవా । కలేకుర్వీతన్యాన్యథా ॥

తా॥ స్వస్థంపవిత్రమలం ॥ అనియున్నదిగనుక బంగారుచేచాయబడిన దగ్ధపవిత్రముగాని - స్రవ్యక్షుదగ్ధపవిత్రముగాని కుడిహస్తముయొక్క అనామికప్రేలియందుంచుకొని కుచిష్టు కర్మాగ్ధమచరింపవలయునని తాత్పర్యము.

• ఆచమనోదక విచారః •

శ్లో॥ గోకర్ణాకృతిహస్తేన । మాషమాత్రజలంపిబేత్ । తన్యూ
నమధికంవాఽపి । రుధిరేణనమంభవేత్ ॥

తా॥ అరచేయి గోకర్ణాకారముగాబట్టి అండు మినుపగింజ ముణుగునంతటిజలము
నుగ్రగిని యాచమనముచేయవలయును. అంతకంటె హెచ్చునగ్గులమ్యేనేని అది కత్త
ముసలె సమానమగుచున్నదని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ నిబద్ధకేశవస్త్రుస్తు । బ్రాహ్మణాచమనంచరేత్ । కృత్వా
శుచోదకస్నానం । వాఙ్మనఃకాయనిశ్చయం ॥

తా॥ శుచోదకస్నానముచేసి సిగ్ముడివైచిగిని శుభ్రవస్త్రములు ధరించి
వాక్కున్ను, మనస్సున్ను, కాయమున్ను, నిశ్చయత్వముజేసి ఆచమనముజేయవలయు
నని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ అచామేమాషమగ్నంచ । గోకర్ణచులుకస్థితం । సంహతాం
గుళినాశోయం । గృహిత్యాపాణినావిధిః ॥

తా॥ వేకులన్నియుగూర్చి చేతితో నుదకమునుగ్రహించి మినుపగింజ ముణుగు
నంతప్రమాణముగలజలము విధిక్రమముగా నాచమించవలయును.

శ్లో॥ ముక్తాంగుష్ఠకనిష్ఠాభ్యాం । త్రిపిబేబ్రహ్మతీర్థతః । తత్ప్ర
త్యక్షహస్తాచ సంకుచ్యోస్తేనిమార్జ్యథ ॥

తా॥ అంగుష్ఠమును చిటికినవ్రేలు ఈరంటినివదలి బ్రహ్మతీర్థముచేత స్వాహా-
స్వాహా- స్వాహా అని ముహూర్త ఆచమింపవలయును. హస్తములుగడిగిగిని వ్రేళ్ళను
మాడిది పెదవులను ముహూర్తమగుదుమకొనవలయును.

శ్లో॥ సంహతాంగుళిహస్తైః । త్రిప్రమృజ్యాత్తతోముఖం ।
ప్రత్యక్షహస్తాచాభ్యుక్తిః । పాదశీర్షాత్తదైవచ ॥

తా॥ సంహతాంగులీమాలములతో మొగము ముహూర్తమగుదుడిచిగిని హస్తములు
గడిగిగిని పాదములను శిరమునను జలము ప్రోక్షణముజేసుకొనవలయును,

శ్లో॥ మధ్యమాంగులిపృష్ఠైశ్చ | త్రిస్పృశేఘ్రాణమూలకం ||

తా॥ మధ్యమాంగులిపృష్ఠములతో ఘ్రాణమూలమును ముమ్మారు తాకవలయును.

శ్లో॥ హస్తాప్రక్షాళ్యసంస్పృశ్య | ఘ్రాణాదిద్వయశఃపృథక్ ||

తా॥ హస్తప్రక్షాళనముచేసికొని ముక్కు మొదలగువానిని ఈక్రింద జెప్పినప్రకారము స్పృశించవలయును.

శ్లో॥ అంగుష్ఠేన ప్రదేశిన్యా | ఘ్రాణం పశ్యాదుపస్పృశేత్ ||

తా॥ అంగుష్ఠ తిష్ఠనులతో ముక్కురములను స్పృశించవలయును. ముక్కురమున గా ముక్కురంద్రము.

శ్లో॥ అంగుష్ఠానామికాభ్యాంచ | చక్షుశ్శ్రోత్రేచసంస్పృశేత్ ||

తా॥ అంగుష్ఠానామికలతో కన్నలు చెవులును వేర్వేరుగాను స్పృశించవలయును.

శ్లో॥ అంగుష్ఠోపకనిష్ఠాభ్యాం | నాభింపశ్యాదుపస్పృశేత్ ||

తా॥ అంగుష్ఠోపకనిష్ఠికలతో నాభిని తాకివలయును.

శ్లో॥ తలేనహృదయంస్పృష్ట్యై | స్పృశేదంగులిభిశ్చరః ||

తా॥ కర్తలముతో హృదయమునుతాకి అన్నిచేళ్ళతో శరమును స్పృశించవలయును.

శ్లో॥ అంగుల్యగైర్బాహుమూలే | సంస్పృశేదితియాజ్ఞకః ||

తా॥ అంగుల్యగ్రములతో బాహుమూలములను వేర్వేరుగా స్పృశించవలయునని యాజ్ఞక మహాబుషివలన జెప్పబడిచును.

శ్లో॥ ప్రణవేనోదకంథృత్వా | హ్యేత్మానంమార్జయేత్తథా ||

తా॥ ప్రణవముచేత ఉదకమునుగ్రహించి శరస్సున మార్జనముచేసుకొనవలయును.

* పురాణాచమనవిధానము *

శ్లో॥ విశ్వకర్మాత్రయంపీత్వా = 1 విశ్వకర్మణస్వాహా, 2 సనాతనాయస్వాహా, 3 మయాయస్వాహా అని ముమ్మారు ఆచమనముచేయవలయును.

ద్వాభ్యాంప్రత్యక్షయేత్కరా = 4 నారాయణాయనమః, 5 మాధవాయనమః, అని కరములు కడిగికొనవలయును.

ద్వాభ్యామౌష్ఠాచసంమృజ్య = 6 గోవిందాయనమః, 7 విష్ణువేదాయనమః, అని అంగుష్ఠముతో క్రిందిపెదవిని తుడుచుకొనవలయును.

ద్వాభ్యామున్మౌర్జనంతథా = 8 మధుసూదనాయనమః, 9 త్రివిక్రమాయనమః అని రెండుపర్యాయములు దర్శలతో శిరమున జలము చల్లుకొనవలయును.

ఏకేనహస్తంప్రత్యక్ష్య = 10 వామనాయనమః అని ఎడమచేతిని ప్రోక్షించుకొనవలయును.

పాదావపితధైకతః = 11 శ్రీధరాయనమః అని పాదములమీద ఉదకముచల్లుకొనవలయును.

ఏకేనాపిచమూర్ఘానం = 12 హృషీకేశాయనమః అని శిరమున ఉదకముచల్లుకొనవలయును. పద్మనాభస్తూతిభిః

సర్వాసామంగుళీనాన్వై । మూలేనచుబుకంస్పృశేత్ = 13 పద్మనాభాయనమః అని సర్వాంగులీమూలములతో గడ్డమును తాకవలయును.

తర్జన్యంగుష్ఠయోగేన । నాశికేద్వేషపస్పృశేత్ = 14 దామోదరాయనమః, 15 సంకర్షణాయనమః అని అంగుష్ఠ తర్జనులతో ముక్కురంధ్రములను తాకవలయును.

అంగుష్ఠానామికాభ్యాంతు । చక్షుశ్లోతేషపస్పృశేత్ = 16 వాసుదేవాయనమః, 17 శ్రీకృష్ణాయనమః అని అంగుష్ఠానామికలతో నేత్రములను తాకి, 18 వరాహాయనమః, 19 పురుషోత్తమాయనమః అని

అంగుష్ఠానామికలతో చెయ్యలనుతాకవలయును.

కనిష్ఠాంగుష్ఠయోగ్యోగా । న్నాభిదేశముపప్పుశేత్ = 20 అఘో
క్షజాయనము; అని అంగుష్ఠకనిష్ఠకలతో నాభితాకవలయును.

కరమధ్యంహృదిస్థాప్య = 21 నారసింహాయనము; అని కరతలము
న హృదయమునుతాకవలయును.

కర్కాగ్రశిరసిన్యశేత్ = 22 అచ్యుతాయనము; 23 జనార్దనా
యనము; 24 నామదేవాయనము; అని కర్కాగ్రమును, శిరమునుతా
కవలయును.

ముకుళేనచహస్తేన । బాహుమూలముపన్నుశేత్ = 25 జగ
ద్గరవేనము; 26 శ్రీవిశ్వకర్మణేనము; అని ముకుళితహస్తమున బాహు
మూలములను దాకవలయును.

ఏవమాచమనంకృత్వా । సాక్షాద్బ్రహ్మమయోభవేత్ = ఈవి
ధీయుఁగా ఆచమనముచేసినందునలన పరబ్రహ్మతుల్యుడగునని తా॥

• మాగ్జసవిచారః •

వేదపాలః ॥శ్లో॥ ఆపాహిష్టేనవంయుగ్మం । దధిమంత్రద్యయం
తథా । హిరణ్యవర్ణాశ్చత్వారి । చతుర్ద్విశతిమార్జనం ॥

తా॥ ఆపాహిష్టేతి పంత్రమునకు 18 మార్జనమున్ను, దధికావణో అనుమంత్ర
మునకు 2 మార్జనమున్ను, హిరణ్యవర్ణా అనుపంత్రమునకు 4 మార్జనమున్ను వెదకి 24
మార్జనమని తా॥

• ఆచమనదిగ్విచారః •

శ్లో॥ అమృతౌపిబతేపూర్వం । ఉత్తరేసోమపానకం । పశ్చిమేపు
నరాచమ్య । దక్షిణేస్నానమాచరేత్

తా॥ సంధ్యానందనము జేయునపుడు తూర్పుముఖముగా ఆచమనముజేసెనేని యాఉదకము అన్యుతతుల్యమనియు, ఉత్తరముఖముగాజేసిన దేవతీర్థమనియు, పశ్చిమముఖముగాజేసిన మరల ఆచమనముచేయవలెననియు, దక్షిణముగాజేసిన స్నానమాత్రమున యాదోషము నశించబడునని తా॥

• పత్రపీఠోదకవిచారః •

ఏకపీఠేద్వయంపాదం । ఏకపత్రేతుభోజనం । ఏకహస్తేతుపానీయం । చారవంనరకంభవేత్ ॥

తా॥ బ్రహ్మముఖోత్పన్నులైన బ్రాహ్మణులిద్దరు ఒకటిగానుదుపీటయందు సంధ్యానుష్ఠానముజేసినను, ఒకవిస్తరిలో యిద్దరుభుజించినను, ఒకహస్తముచేత దాహముత్రాగినను చారవాది మహానరకమునుబొందుదురని తా॥

• దాహపాత్రవిచారః •

శ్లో॥ వామపార్శ్వేస్థితేపాత్రే । యేభంజరితినరాధమాః । గోమూత్రంతసమంతోయం । శ్వానవక్త్రంసమంభవేత్ ॥

తా॥ భోజనముచేయునపుడు ఎడమభాగమునందు దాహపాత్రఉంచుకుని ఏపుడు పుడు మంచినీరును పానముజేయునో ఆఉదకము గోమూత్రసమానమనియును, వాని జిహ్వకునకముయొక్క జిహ్వతో సమానమని తా॥

• గాయత్రీజపవిచారః •

శ్లో॥ యజ్ఞోపవీతహస్తేన । గాయత్రీజపమేవచ । తజ్జపంనిష్ఫలంభూత్వా । చారవంనరకంభవేత్ ॥

తా॥ గాయత్రీజపించునపుడు యజ్ఞోపవీతమును చేతపట్టుకుని మంత్రముచ్చరించినయెడల ఆజపము నిష్ఫలమనియును, అందువలన నరకముసంభవించునని తా॥

• ఉష్ణోదకస్నానవిచారః •

శ్లో॥ అమాయాంభానువాశేచ । సంక్రాంతేమపినూతకే । స్నానంఉష్ణోదకేకృత్వా । చారవంనరకంభవేత్ ॥

తా॥ అమావాస్య పూర్ణిమలయందు ఆదివారమునందు మేషాది ద్వాదశసంక్రమణగ్రహణోత్పత్తిదినములయందు, పితృదినములయందు, బాతాశాచ పృతాశాచాది కుద్ధిదినములయందు పర్వములు మొదలైన పుణ్యదినములయందు వేడినీరు స్నానము చేపెనని నరకము సంప్రాప్తపగును; అనగా చన్నీరు జీయవలయునని తా॥

• ఉపవీతభేదవిచారః •

శ్లో॥ మూత్రేషుదక్షిణే శ్లో॥ పురీషేనామకర్ణకే ధారయేద్భృహ్యరంధ్రంతు । మైధునేహ్యపవీతీనః ॥

తా॥ యజ్ఞోపవీతమును మూత్రవిస్సర్జనకాలమందు కుడికర్ణమందును, పులివిస్సర్జనకాలమందు ఎడమకర్ణమందును, సంభోగకాలమందు శిరోశలయముగను ధరించవలయునని తాత్పర్యము.

• జీర్ణయజ్ఞోపవీతవిషయః •

పవిత్రవంత మతిజీర్ణవంతం । వేదాంతవేద్యం పరబ్రహ్మరూపం ఆయుష్యమగ్ర్యం స్రవముంచశుభ్రం । త్రిణోపవీతం విస్మజంతు జేజః ॥

ఈమంత్రము నుచ్చరించుతూ జీర్ణోపవీతములను విసర్జించవలయును.

• యజ్ఞోపవీతధారణమ్ •

శ్లో॥ పంచఘృజ్ఞోపవీతాని । ధార్యాని బ్రాహ్మణైస్సదా । సృష్టిశృత్యధామేకంచ । ద్వితీయం బ్రహ్మకర్మణే । తృతీయం స్మార్తకర్మార్థం చతుర్థం శ్రోతకర్మణే । పంచమం చోత్తరీయార్థం । ముపవీతాని పంచచ ॥

సంకల్పః ॥ విశ్వకర్మణేస్వాహా - సనాతనాయ స్వాహా - మయా యస్వాహా ॥ జగద్గురోః శ్రీవిశ్వకర్మణేనమః ॥

స్మృత్యావమనము ॥ త్రిరాచమే - ఏవంత్రీ - ద్విఃపరిమృజ్య - ఓంభూ - బ్రహ్మభూర్భువస్సువరో - శుభతిథౌ - ప్రీత్యర్థం - మమ

స్పష్టిశృత్యాది శ్రౌత, స్మార్త, నిత్యకర్మానుష్ఠాన యోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం యజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే ॥ (అని సంకల్పించి) పంచయజ్ఞోపవీతాన్నలంకృత్య - ఆధిష్టానదేవతాంగాయత్రీనిధ్యాత్వా - మంత్రము చ్ఛార్య - ఉక్తప్రకారేణధారయేత్ ॥

పురాణాచమనస్పృత్యాచమనములుచేసి ప్రాణాయామమునుజేసి సంకల్పనంతరము యజ్ఞోపవీతముల నలంకరించి అధిష్టానదేవతను - ఆనగా, గాయత్రీనిధ్యానించి ఈ క్రిందజెప్పబోవుమంత్రము చ్ఛరించుతూ యజ్ఞోపవీతమును ధరించవలయును.

• ధారణమ్ •

మంత్రః ॥ యజ్ఞోపవీతం పరమంపవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్సహజం పురస్తాత్ ఆయుష్యనుగ్ర్యం ప్రతిమంచశుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమనుతేజః ॥

ఇశ్వేకంధృత్వాఽచమ్య - అని ఒకయజ్ఞోపవీతమునుధరించి ఆచమనముచేసి,

• ద్వితీయోపవీతధారణమ్ •

మమస్పష్టిశృత్యాది బ్రహ్మకర్మానుష్ఠాన యోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం ద్వితీయ యజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే ॥

అనిసంకల్పించి (పూర్వవత్) మంత్రమునుచెప్పుతూ ద్వితీయయజ్ఞోపవీతంధృత్వాఽచమ్య - అని రెండవయజ్ఞోపవీతమునుధరించి ఆచమనముచేసి,

• తృతీయయజ్ఞోపవీతధారణమ్ •

మమస్మార్తకర్మానుష్ఠాన యోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం తృతీయయజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే ॥

అని సంకల్పించి (పూర్వవత్) మంత్రమునుచెప్పుతూ, తృతీయయజ్ఞోపవీతంధృత్వాఽచమ్య అని మూడవయజ్ఞోపవీతమునుధరించి ఆచమనముచేసి,

॥ చతుర్థయజ్ఞోపవీతధారణమ్ ॥

మమ శ్రౌతకామ్యకర్మానుష్ఠాన యోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం చతుర్థయజ్ఞోపవీతధారణమ్ కరిష్యే ॥

అని సంకల్పించి (పూర్వవత్) మంత్రమును చెప్పుతూ చతుర్థయజ్ఞోపవీతంధ్యత్వాదచమ్య - అని నాల్గవయజ్ఞోపవీతమును ధరించి మరల ఆచమనముజేసి,

• పంచమయజ్ఞోపవీతధారణమ్ •

మమ సర్వకర్మసిద్ధయే ఉత్తీయార్థం పంచమయజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే ॥

అని సంకల్పించి (పూర్వవత్) మంత్రమును చెప్పుతూ పంచమయజ్ఞోపవీతంధ్యత్వాదచమ్య అని అయిదవయజ్ఞోపవీతమును ధరించి పూర్వమువలె ఆచమనముచేయవలయును.

• పుండ్రవిధిః •

మనుః ॥ శ్లో॥ తిర్యక్స్పండంతుశ్చైవానాం । వేణుషత్రంతువైష్ణవం । అద్వైతినాంవర్తులంచ । ద్వైతినాంచతురశ్రకం । కూష్మాండబీజంసారాణా । మేవంపుండ్రవిధిస్మృతః ॥ శైవానాంతిర్యక్ పుండ్రః - వైష్ణవానాంవేణుదళాకృతిః - అద్వైతినాంవర్తులం - ద్వైతినాంచతురశ్రకం - సారాణాం కూష్మాండబీజాకృతీ తిథః, తీః ॥ శ్రీభగవాన్మనుః ॥

ॐ విశ్వకర్మ షోడశనామావళిస్తోత్రః ॐ

• హరిః ఓం •

శ్లో॥ విశ్వకర్మాపరబ్రహ్మం । పరమాత్మాసదాశీవః । మహావిష్ణుస్సృష్టికర్తా । మహేంద్రఃస్వప్రకాశికః । విరాడూపోమహాదేవ । స్స

చ్చిదానందపింగహః । లోకేశశ్చగుణాతీతో । సర్వలోకస్వరూపకః । సర్వ
జీవనియంతాచ । పంచకృత్యపరాయణః । నామ్నాంషోడశకంచైత ।
ద్వివ్యంశ్రీవిశ్వకర్మణః । యస్మిన్సంధ్యంపరేద్భక్త్యా । సర్వపాపైఃప్రము
చ్యతే । శతవారంపరేన్నిత్యం । జీవన్ముక్తిమహాప్నుయాత్ ।

ఓం ఓం ఓం ఓం ఓం

విశ్వకర్మపరబ్రహ్మర్షణమస్తు.

సంధ్యావందనక్రియాప్రయోగ

స్సమాప్తః

ఓం

ప్రకటన

1-82 ప్రకరణాలుగల పోడశకర్మానుక్రమశిక శుద్ధప్రతి కాలికో
జైండు రు 2-0-0

డిజిన్ మాస్చిల్ రు 1-12-0

2 మనుసూత్రకారికావళిగ్రంథత్రయం రు 0-8-0

3 26 ప్రకరణములుగల అపరప్రయోగము రు 0-12-0

4 22 ప్రకరణాలుగల సంధ్యాశందనక్రియాప్రయోగము రు 0-6-0

5 పూజాయుక్తంబగు విశ్వకర్మ సహస్రనామములు రు 0-3-0

6 అనుశ్చర్యప్రదంబగు విశ్వకర్మమహాసతకల్పము రు 0-3-0

7 విఘ్నేశ్వరపూజపుణ్యాహవాచనంసహా వాస్తుపూజావిధానము
రు 0-4-0

8 మతధర్మచంద్రిక-సులభశ్కైలి రు 0-2-0

గ్రంథము వలయువారు తమగ్రామము పోష్టు, తాలూకా వి
మర్శగా తెలియపర్చవలెను. యెడిమిది అణాలకు లోపుగా గ్రంథము
వి. పి. మూలముగా పంపబడదు. ఒకేపర్యాయము డబ్బుగ్రంథములు
తీయువారికి ఒక ప్రతి పుచితముగా యివ్వబడును. గ్రంథములు తీయు
నారే ఖర్చులు భరించవలయును స్వధర్మాభిమానులై అడ్డదానము చే
యించ గోరెద.

వలయువారలు యీక్రింద చిరునామాగల సేర వ్రాయవలయును.
కార్యస్థానము.

తెనాలితాలూకా తురిమెళ్ళ } నిమ్మగడ్డ ముక్తిలింగార్యులు
లేక హల్మకాం మోపరు } అని వ్రాయవలయును.

10099

